

Ἐπεισόδια τῆς ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος.

Κατὰ τὴν 13^{ην} ἑκατοσταετηρίδα.

Μέρος Α'.

Ἡ Πελοπόννησος, ἡ ἑνδοξος αὐτῇ πατρίς τοσούτων ἡρώων κατέστη περὶ τὰς ἀρχὰς τῆς 13^{ης} ἑκατοσταετηρίδος, τὸ ἔρμαιον τυχοδιωκτῶν τινῶν τῆς Δύσεως.

Συμμορία σταυροφόρων, ἐπὶ κεφαλῇς ἐχόντων Γουλιέλμον τὸν Καμπενίτην (Guillaume de Champ-litte) ἀνήκοντα εἰς τὴν διάσημον τοῦ Δουκὸς τῆς Καμπανίας οἰκογένειαν, σχηματισθεῖσα κατὰ πρῶτον ἐπὶ σκοπῷ τοῦ νὰ ἐκστρατεύσῃ εἰς Ἱερουσαλὴμ καὶ πολεμήσῃ τοὺς ἀπίστους πρὸς ἀπελευθέρωσιν τοῦ ἁγίου τάφου, ἐνόμισεν ἔπειτα συμφερότερον κατακτήσεις εὐκολωτέρας καὶ ἦττον ἐπικινδύνους νὰ ἐπιχειρήσῃ.

Εἰς τοῦτο δὲ παρήχθη ἐκ τῆς ἐπιτυχίας σταυροφόρων ἄλλων, οἵτινες, πρὸ ἐνὸς ἔτους πρὸς τὸν αὐτὸν ἐκστρατεύσαντες σκοπὸν ἐκ τῆς Γαλλίας, μετέβαλον καθ' ὁδὸν τὰ σχέδιά των, ἀπέβησαν εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐξεθρόνισαν τὸν Αὐτοκράτορα τοῦ Βυζαντίου, ὠνόμασαν ἀντ' αὐτοῦ Αὐτοκράτορα ἐκ τῆς φυλῆς των, καὶ τὸ Βυζαντινὸν κράτος κατακτῆσαντες ὅλον μέχρι τῆς Μακεδονίας, ἐσύστησαν καὶ ἐκεῖ Βασίλειον, ἀναγορεύσαντες ὡσαύτως ἕτερον ἐκ τῆς φυλῆς των Βασιλέα τῆς Θεσσαλονίκης, καὶ ἐκτείναντες τὸ Κράτος τούτου μέχρις Ἀθηνῶν.

Ἐκ τῆς Ῥωμανίας ὅλης, ὡς ἐκάλεσαν τὴν Ἑλλάδα τότε, τὸ προχειρότερον πρὸς κατάκτησιν μέρος ἦτον ἡ Πελοπόννησος, καθότι, ὡς προείπομεν, τὸ Βυζάντιον καὶ ὀδύκλῃρος σχεδὸν ἡ στερεὰ ὑπέκειντο ἤδη εἰς ἄλλα σκῆπτρα. Τοῦ Καμπενίτου ἄρα ἡ συμμορία διευθυνθεῖσα εἰς τὴν Πελοπόννησον ἀπέβη κατὰ πρῶτον εἰς Πάτρας τῆς Ἀχαΐας, καὶ καταλαβοῦσα τὴν ἐπαρχίαν ταύτην ἄνευ ἀντιστάσεως, μετέβη ἔπειτα εἰς Ἀνδραβίδαν, τῆς ὁποίας εὗρεν ἀνοικτὰς τὰς πύλας.

Τῆς Ἀνδραβίδας ἡ πόλις (*) ἦτον τότε ἡ πολυανθρωποτέρα καὶ ἐπισημοτέρα τῆς Πελοποννήσου, ὡς πρωτεύουσα οὕτως εἰπεῖν αὐτῆς θεωρουμένη. Ἐκεῖ δὲ Καμπενίτης ἔστησε τὸ κέντρον του, διωργάνισε τὸν στρατὸν του, καὶ ὑπὲρ ἑαυτοῦ δι' ὑποσχέσεων καὶ δωρεῶν τοὺς πλείστους τῶν ἐντοπίων προὔχοντων ἐφελκύσας, ἐκηρύχθη Ἡγεμὼν τῆς Πελοποννήσου.

Ἐντὸς βραχυτάτου διαστήματος κατέκτησεν ἁμαχῇ τὴν Ἠλείαν, τὴν Ἀχαΐαν, τὴν Κορινθίαν καὶ τὴν Ἀργολίδα. Πανταχοῦ ὅπου διέβαιναν οἱ λαοὶ ὑπετάσσοντο εἰς αὐτὸν ἄνευ δυσκολίας καὶ ἀνεγνώριζον τὴν κυριαρχίαν του. Εἰς τὰ φρούρια μόνον τῆς Ἀκροκορίνθου, τοῦ Ναυπλίου καὶ τοῦ Ἀργους ἀπήντησεν ἰσχυρὰν ὀπισθοῦν ἀντίστασιν. Ταῦτα δὲ κατεῖχοντο ὑπὸ τοῦ Ναυπλιέως Λέοντος Σγούρου, ἀνδρὸς γενναίου καὶ ἐμπειροπολέμου. Ὁ Σγούρος, Δεσπότης τοῦ Ναυπλίου κατὰ πρῶτον, εἶχε βαβμηδὸν ἐνώσει εἰς τὴν δεσποτείαν του τὸ Ἀργος καὶ τὴν Κόρινθον νυμφευθεὶς δ' ἐπομένως Ἀλεξίου τοῦ Αὐτοκράτορος τὴν θυγατέρα τοσοῦτον θρασυὲς ἐδείχθη εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις του, ὥστε εἶχεν ἀποπειραθῇ κύριος καὶ τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῶν Θηβῶν νὰ γίνῃ.

Ἄλλο τι ὅμως δὲν κατώρθωσεν ὁ Σγούρος ἀντίστας εἰς τὴν πρώτην τῶν Σταυροφόρων ὁρμήν, εἰμὴ

νὰ παρατείνῃ ἐπὶ τίνα χρόνον ἀκόμη τὴν δεσποτείαν του, περιοριθεῖσαν ἐντὸς μόνων τῶν τριῶν φρουρίων. Δραστήριος ὢν καὶ γεγυμνασμένος, ἐδύνατο ἴσως ἐπὶ κεφαλῇς τιθέμενος τῶν Πελοποννησίων νὰ διαφιλονεικῇ ἰσχυρῶς πρὸς τοὺς ξένους τὴν τῆς Χερσονήσου κατάκτησιν, ἀν' ἡγαπᾶτο ἀπὸ τοῦ λαοῦ, ἀν' κατώρθου νὰ τοῖς ἐμπνεύσῃ ἐμπιστοσύνην τινά ἢ τι αἰσθημα ἐθνισμοῦ· ἀλλὰ μισούμενος ἕνεκα τῆς τυραννίας του, οὐχὶ μόνον ὑφ' οὐδενὸς ἐπιστεύετο, ἀλλ' οὐδ' ἰσχυρὸν τινα ἄλλον ἐκ τῶν προὔχοντων εὗρισκε σύντροφον εἰς τὴν ἀντίστασιν του.

Δὲν ἦσαν τάχα οἱ Πελοποννήσιοι ἐκεῖνοι τοῦ Λεωνίδα, τοῦ Ἀγησιλάου καὶ τοῦ Φιλοποίμενος ἀπόγονοι; δὲν ἦσαν πρόγονοι τοῦ Ζαΐμη τοῦ Κολοκοτρόνη, τοῦ Κυριακούλη, τοῦ Φλέσσα καὶ τοῦ Νοταρᾶ; Ναι, ἀλλὰ τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας ἡ παρακμὴ τοὺς εἶχεν ὀλοτελῶς ἀποχαυνώσει, οἱ δὲ μικροὶ τυραννίσκοι, οἵτινες ἐν μέσῳ πληρεστάτης ἀναρχίας ἐκ τῶν ἰδίων αὐτῶν ἀνεφύησαν, εἶχον ἐμφυθῆσαι εἰς τὰς ψυχὰς ἀπάντων τὸ πνεῦμα τῆς διαφθορᾶς, καὶ τὰ ἥθη τοῦ λαοῦ ἐξαχρειώσαντες, εἶχον ἀφαίρῃσι ἀπ' αὐτὸν πᾶν εὐγενὲς καὶ γενναῖον αἰσθημα. Οἱ Πελοποννήσιοι θῶεν ὢν τριακόσιοι ἀντέκρουσαν μυριάδας βαρβάρων εἰς τὰς Θερμοπύλας, οἱ Πελοποννήσιοι οἵτινες εὐάριθμοι καὶ ἀπροπαρασκευαστοὶ κατέστρεψαν πεντήκοντα χιλιάδας Ὀθωμανῶν μετὰ τοῦ Δράμαλη εἰς τὴν Κόρινθον, οἱ Πελοποννήσιοι τέλος, οἵτινες κατὰ τὸν ἐθνικὸν ἡμῶν ἀγῶνα ἐδείξαν κατὰ τὴν ἀπαράμιλλον καὶ σπανίαν, προτιμήσαντες νὰ κατασφάζωνται μάλλον, νὰ καταπολεμῶνται, καὶ ὡς κτήνη εἰς τὰ ὄρη καὶ σπήλαια νὰ ζῶσι ἐπὶ πολὺ, παρὰ νὰ δώσωσιν ἐν μόνον παρὰδειγμα ὑποταγῆς εἰς τοὺς Ἀραβας, ἔκυψαν τότε τὸν αὐχένα ἁμαχῇ σχεδὸν καὶ ἄνευ σπουδαίας ἀντιστάσεως εἰς ὁμάδα τυχοδιωκτῶν. Τοιαῦτα εἰς πάντοτε τῆς ἀναρχίας, τῆς κακῆς κυβερνήσεως, τῆς ἐξαχρειώσεως τῶν ἡθῶν, καὶ τῆς τυραννίας τῶν δεσποτικῶν τὰ ἀποτελέσματα.

Οὐχ ἦττον ὅμως τοῦ Σγούρου ἡ ἀντίστασις, καίτοι ἀσθενὴς καὶ ἀτελής οὖσα, ἐπηρέασε μεγάλως τῶν Σταυροφόρων τὰς στρατιωτικὰς δυνάμεις. Ὁ Γουλιέλμος, ἀπελπισθεὶς τοῦ νὰ καταλάβῃ διὰ τῶν ἰδίων του δυνάμεων τὰ φρούρια, ἅτινα ἐφραττον τὴν πορείαν του, ἐπεκατέστη τοῦ Βασιλέως τῆς Θεσσαλονίκης τὴν ἐπικουρίαν· οὗτος δ' ἅμα λαβὼν τὴν πρόσκλησιν τοῦ Καμπενίτου, δὲν ἠύκολυνθη μὲν νὰ τῷ πέμψῃ στρατὸν, ἔσπευσεν ὅμως πρὸς συνέντευξίν του εἰς Κόρινθον, φέρων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸν μεταξὺ τῶν Σταυροφόρων γνωστὸν διὰ τε τὴν πολεμικὴν ἐμπειρίαν καὶ τὴν πολιτικὴν σύνεσιν Γοφφρέδον τὸν Βιλλαρδουῖνον (Geofroi de Ville-Hardoin).

Τὴν κατάστασιν τῶν Σταυροφόρων καὶ τῶν πολεμίων τὴν θέσιν καὶ τὰ φρούρια ἐμβριθῶς ἐξετάσας ὁ Βιλλαρδουῖνος, συνεβούλευσε τὸν Καμπενίτην ν' ἀφήσῃ τινὰς δυνάμεις πρὸς πολιορκίαν αὐτῶν, καὶ νὰ ἐξακολουθήσῃ μετὰ τῶν λοιπῶν σωματῶν τὴν κατὰ τὴν Χερσονήσον πορείαν του, παραστήσας αὐτῷ διὰ χρόνον πολὺν ἥθελε κατατρίψει ἐπὶ ματαίῳ καταπολεμῶν τὰ φρούρια ὁ ἴδιος, ἐν ᾧ ἂν εἰς τὸ διάστημα τοῦτο κατακτήσῃ τὴν Πελοπόννησον ὅλην, τὰ φρούρια ἢ θέλον πέσει αὐτομάτως εἰς τὰς χεῖράς του. Ὁ Βασίλεως τῆς Θεσσαλονίκης, ἐγκρίνας τὴν γνώμην τοῦ ἐμπειροσυμβούλου του, τὴν ἐσύστησεν εἰς τὸν Γουλιέλμον, ὅστις δὲν ἐδίστασε νὰ τὴν παραδεχθῇ, ἐπὶ τῷ ὄρῳ ὅμως τῆς ἐκπληρώσεως δῶν αἰτήσεων τὰς ὁποίας ἀπέτεινεν πρὸς τὸν Βασιλέα: Α'. νὰ παραχωρηθῇ ἐπὶ τίνα χρόνον εἰς τὴν ὑπηρεσίαν του ὁ Βιλλαρ-

(*) Ἡ πόλις αὕτη δὲν ὑπάρχει τὴν σήμερον ἐκεῖτο πλησίον τῆς Κυλλήνης ἢ Γλαρεντίας.

δουίνος, καὶ Β'. νὰ τῷ δοθῇ πραγματικὴ ἐπικουρία.

Ὁ Βασιλεὺς παρεδέχθη ἀμφοτέρους τὰς αἰτήσεις τοῦ Γουλιέλμου, καὶ ἀφ' οὗ δι' ἐπισήμων ἐγγράφων καὶ διαταγῶν παρεχώρησεν αὐτῷ τὴν Μένσαν (*) τῶν Ἀθηνῶν, τρεῖς ἔτι μένσας ἐν Εὐβοίᾳ, καὶ δύο ἐτέρας ἐν Βουδουνιτζίᾳ, καὶ τῷ μετεβίβασε τὴν ὁποίαν εἶχεν ἐκεῖνος ἕως τότε ἐπὶ τῶν γαιῶν τούτων ἐξουσίαν, ἐπέστρεψεν εἰς τὸ Βασιλεῖόν του.

Ὁ δὲ Γουλιέλμος ἀκολουθῶν τὰς συνετάς συμβουλὰς τοῦ Βιλλαρδουίνου, τὸν ὅποιον καὶ διώρισε στρατάρχην, ἐξηκολούθησε τὰς κατακτήσεις του, καὶ εἰς μικρὸν χρόνον διάστημα καθυπέταξε τὸ πλεῖστον τῆς Πελοποννήσου.

Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν, οἱ κάτοικοι τοῦ τόπου, εἴτε εἰς θέσεις ὀχυράς εἴτε ἐντὸς τῶν φρουρίων συνέρχόμενοι, ἀντέταττον εἰς αὐτὸν τὰ ἔπλα· ἀλλὰ τοσοῦτον χάνη, τοσοῦτον ἀσυνάρτητος ἦτον ἡ ἀντίστασις των, ὥστε διελύετο πάραυτα ὡς ἱστὸς ἀράχνης, καὶ τὰ φρούρια, τὸ ἐν κατόπιν τοῦ ἄλλου, ἐπιπτον εἰς τὰς χεῖρας τῶν σταυροφόρων, καὶ αἱ μεγάλοι πόλεις ἤνοιγον εἰς αὐτοὺς τὰς πύλας των ἐν μόνον σῶμα τετρακισχιλίων Ἀρκάδων, Λακόνων, καὶ Σπαρτιατῶν ἐπειράθη σπουδαίως νὰ τοὺς πολεμήσῃ. Οἱ Ἕλληνας οὗτοι τῶν ἐχθρῶν τὸ εὐάριθμον περιφρονήσαντες, παρετάχθησαν εἰς μάχην ἔμπροσθεν τῆς Ραφικίας, πόλεως κειμένης τότε παρὰ τῇ Μαντινείᾳ. Ἀλλ' οἱ σταυροφόροι, εἰ καὶ μόνον ἐπτακόσιοι, ὄντες ὅμως στρατιωτικῶς ἐκλεκτοὶ καὶ ἀρχαῖοι, ἡγηγούμενοι δὲ καὶ ὑπὸ ἀρχηγῶν ἀξίων, ἐπέπεσαν κατὰ τῶν τετρακισχιλίων χωρικῶν Ἑλλήνων, στερουμένων καὶ ἀρχηγῶν καὶ πολεμικῆς ἐμπειρίας, καὶ τοὺς κατετρόπωσαν ἐν ἀκαρεῖ, καταστρέψαντες τὸ πλεῖστον μέρος αὐτῶν.

Ὁ μετὰ τὴν μάχην ταύτην καταλαβὼν τοὺς κατοίκους τῆς Χερσοννήσου πανικός φόβος ἀφ' ἐνός, καὶ ἀφ' ἐτέρου αἱ ἀστυκαὶ ἐλευθερίαι τὰς ὁποίας παρεχώρουν εἰς τὸν λαὸν οἱ σταυροφόροι, καὶ τὰ προνόμια τὰ ὁποία εἰς τοὺς Προὔχοντας ὑπέσχεον ἐπὶ τῷ ὄρει τῆς ὑποταγῆς, διηκόλουν τῆς κατακτήσεως τὴν ἀποπεράτωσιν.

Ἐκτὸς τῆς Ἡλείας καὶ τῆς Ἀχαιῆς εἶχον λάβεи προσέτι ἐν πλήρει κατοχῇ τὴν Ἀρκαδίαν, τὴν Μεσσηνίαν καὶ τὴν Λακωνίαν, μόνον δὲ ἡ Κορινθία καὶ ἡ Ἀργολὶς ἐθεωροῦντο ὡς εὖπω ἐντελῶς κατακτηθεῖσαι, ἔνεκα τῶν τριῶν φρουρίων ἐν οἷς ὁ Σγούρος ἀντεῖχε πολιορκούμενος.

Ἔμμενε δ' ἀκόμη καὶ τὸ μικρὸν φρούριον τῆς Ἀρκαδίας ν' ἄλωθῃ, διὰ νὰ προῶσιν οἱ κατακτηταὶ εἰς τὴν διανομὴν τῶν γαιῶν καὶ εἰς τὴν ἐγκατάστασιν τοῦ τιμαρμωτικοῦ αὐτῶν συστήματος.

Ἀλλὰ τὸ φρούριον τοῦτο, τοῦ ὁποίου τὰ τεῖχη τοσοῦτον ἐφαίνοντο ἀσθενῆ, καθ' ὃ ἱστάμενον ἐπὶ βράχου ὀχυρωτάτου, ἀντέστη πολὺ ὑπὲρ πᾶσαν προσδοκίαν καὶ πιθανότητα. Ἐν τῇ μέθῃ τῆς ἐπιτυχίας καὶ τῆς νίκης οἱ κατακτηταὶ κατεφρόνησαν τὸν βράχον ἐκεῖνον κατ' ἀρχάς, δὲν ἐδράδουν ὅμως νὰ ἐνοήσωσιν ὅτι ἔπρεπε ν' ἀσχοληθῶσι σπουδαίως εἰς τὴν πολιορκίαν του.

Οἱ ὀλίγοι Ἕλληνες οἱ κατέχοντες τὸ φρούριον τῆς Ἀρκαδίας, εἶχον ἐπὶ κεφαλῆς τὸν Δοξαπατρίν, πολεμιστὴν γνωστὸν τότε εἰς τὴν Πελοπόννησον διὰ τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν καρτερίαν του, καὶ εἰς τὴν διάσημον οἰκογένειαν ἀνήκοντα τῶν Βουτζαράδων.

Ὁ Δοξαπατρίς ἦεν εἰς τὴν Ἀρκαδίαν ὅτι ὁ Σγούρος εἰς τὴν Κορινθίαν καὶ τὴν Ἀργολίδα. Ἡ ἔκτασις ὅμως τῶν μαρῶν ἐφ' ὧν ἐδέσποζε περιορίζετο εἰς μόνην τὴν μικρὰν τῆς Ἀρκαδίας ἐπαρχίαν ἦτον εἰς τῶν πολυαριθμῶν τοπαρχῶν τοὺς ὁποίους ἡ ἀναρχία, καὶ τῆς κεντρικῆς Κυβερνήσεως τοῦ Βυζαντίου ἡ ἀθλιότης, καὶ ἀδράνεια εἶχον ἀναδείξει κατὰ τὴν Πελοπόννησον καὶ κατὰ τὴν στερεὰν Ἑλλάδα ὀλίγιστα μὲν μέρη ἐξουσίαζεν, ἀλλ' εἶχεν ἐπιβροχὴν οὐχὶ μικρὰν ἐπὶ τῆς Μεσσηνίας ὅλης καὶ ἐπὶ τοῦ πλείστου τῆς Λακωνίας.

Ἦτον χαρκτηρὸς πεισματώδους καὶ ἀγερῶχου, μέτριος μὲν εἰς τὰς ἐπιθυμίας καὶ τὴν φιλαρχίαν, ἀλλ' εἰς τὰς ἀποφάσεις καὶ τὰς ἰδέας του ἀκλόνητος· διεκρίνετο πάντοτε καὶ ἐφημιζετο μεταξὺ τῶν Πελοποννησίων ὡς ἀξίος καὶ ἀνδρείος πολεμιστῆς· οἱ δὲ τῶν παρακειμένων τῇ ἐπαρχίᾳ αὐτοῦ μικροὶ τοπάρχαι, καὶ τοὶ ἀνεξάρτητοι φαινόμενοι, τὸν ἐθεώρουν ὅμως ὡς κέντρον καὶ ἀρχηγὸν των, καὶ πρὸς αὐτὸν ἀπέβλεπον εἰς περίπτωσιν κινδύνου.

Βεβαίως τὸν κίνδυνον τοῦτον ἀπέιχον πολλοὶ τοῦ νὰ περιμένωσιν ἀπὸ τὸ μέρος θῶεν ἀληθῶς προηλθεν ὅτι μεγάλως κατεπτόει τοὺς Πελοποννησίους, ἦτον τοῦ Σγούρου ἡ ἄμετρος φιλοδοξία. Τὸν ἔβλεπον κύριον τριῶν τῶν ἐπιστημονέων τῆς Πελοποννήσου φρουρίων, τὸν ἔβλεπον ἀδξάνοντα καὶ προχωροῦντα εἰς τὰς κατακτήσεις του, τὸν εἶδον ἐπιχειρισθέντα τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῶν Θηβῶν τὴν ἄλωσιν μετὰ τέλμης πολλῆς, καὶ ὑπέβλεπον τὴν πρόοδόν του, καὶ ἐφοβοῦντο τὴν εἰς τὴν λοιπὴν Χερσοννήσον ἐπιδρομὴν αὐτοῦ, καὶ ἐνδομύχως ἡῦχοντο τὴν καταστροφὴν του.

Καὶ τοὶ στερουμένης τότε τῆς Πελοποννήσου τῶν ἀναρχικῶν φῶτων, καὶ τῶν Προὔχοντων ἢ μᾶλλον τῶν Τοπαρχῶν αὐτῆς γεγυμνομένων παντὸς αἰσθήματος πατριωτισμοῦ, στοιχεῖα ὅμως ἱκανὰ ὑπῆρχον ἔτι δυνάμενα ν' ἀποκρούσωσι ξένην ἐπιδρομὴν, οἷα ἡ τῶν σταυροφόρων, ἂν τὰ στοιχεῖα ταῦτα ἦτον δυνατόν συνδυάζεμενα νὰ συγκεντρωθῶσιν. Ἀλλὰ, φεῦ! ἡ φιλαρχία καὶ ἡ ἡθικὴ διαφθορά ἦσαν εἰς τὸν κολοφῶνά των. Ὅποτε ὁ Σγούρος ἀπέκρουε τῶν σταυροφόρων τὴν προσβολὴν καὶ ἰκέμενε τὰς πολιορκίας, οὐδεὶς τῶν λοιπῶν Πελοποννησίων προσῆλθεν εἰς βοήθειάν του, ἴσως δὲ οἱ πλεῖστοι τούτων περιέμενον ἀνυπομόνως καὶ τὴν καταστροφὴν αὐτοῦ νὰ ἰδῶσιν ὁπότεν δ' οἱ ἄλλοι ἐμάχοντο εἰς Ῥαφικίαν, ὁ Σγούρος ἔμμενε ἐντὸς τῶν φρουρίων τοῦ ἀκίνητος, καὶ τοὶ ὀφείλων νὰ προῖδῃ ὅτι τῶν συμπολιτῶν του ἡ καταστροφή ἔμελλε ταχέως νὰ ἐπιφέρῃ καὶ τὸν ἴδιον αὐτοῦ ἐξολοθρευμὸν.

Ὁ Δοξαπατρίς συνετέλεσε κατὰ πολὺ εἰς τὸν σχηματισμὸν τοῦ ἐν Ῥαφικίᾳ στρατοπέδου, καὶ ἦτον εἰς τῶν ἀνωτέρων αὐτοῦ ἀρχηγῶν, καθὼς τὰς πλείστερας δυνάμεις διαθέτων κατὰ δυστυχίαν ὅμως δὲν εἶχεν ὀλοκλήρου τοῦ στρατοῦ τὴν ἀρχηγίαν, οὐδ' ἕτερος ἐφαίνετο ἀνώτατος διοικητῆς αὐτοῦ. Τοῦτο δὲ, ἔνεκα τοῦ τοσοῦτον δυστυχῶς ἐπικρατοῦντος φθόγου, καὶ τῶν εἰς τὰς καρδίας τῶν Προὔχοντων ὑποθαλπομένων ἀμοιβαίων ὑπονοιῶν.

Στρατὸς ἄνευ ἀρχηγῶν εἶναι ὡς σῶμα κεφαλῆς στερούμενον. Ὡστε οὐχὶ ἐκ τεσσάρων, ἀλλὰ καὶ ἐκ πενήκοντα χιλιάδων πολεμιστῶν ἀνδρείων ἂν συνέκειτο τὸ ἐν Ῥαφικίᾳ στρατόπεδον, ἔπρεπε ἀφεύκτως νὰ νικηθῇ ὑπὸ τῶν ἐπτακοσίων σταυροφόρων.

Ὁ Δοξαπατρίς ἐπολέμησεν ἀνδρείως, καὶ μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ στρατοπέδου γυμνώσας τὴν σπάθην, διέσχισε τὸν ἐχθρὸν ὑπ' εὐαριθμῶν δέ τινων οἰκείων του παρακολουθούμενος, ἐσώθη εἰς τὸ φρούριον του,

(*) Κατὰ τὸ φεουδαλικὸν δίκαιον ἡ λέξις μένσα (mense) ἐμφαίνει τεμάχιον γῆς συνῆμα καὶ τὴν ἐπ' αὐτοῦ ἐξουσίαν τοῦ ἀρχοντος.

καὶ ἀπεφάσεις ν' ἀποθάνῃ ἐντὸς αὐτοῦ μάλλον ἢ νὰ τὸ παραδώσῃ εἰς τοῦ ἐχθροῦ τὰς χεῖρας. Ὅσας δὴποτε προτάσεις ἐντίμους ὑπὲρ αὐτοῦ, καὶ ὑποσχέσεις μεγάλας ὑπὲρ τῶν οἰκείων του καὶ ἀν τῷ ἀπέτεινον οἱ πολιορκηταί, ἔμενεν ἀκαμπτος εἰς τὴν ἀπόφασίν του.

Μεγάλῃ καὶ καταστρεπτικῇ ἤττᾳ ἀποδειλιᾷ συνήθως καὶ τὸν πλέον ἀτρόμητον πολεμιστὴν, ὅταν δὲν τὸν ἐμψυχοῖ αἰσθημα ἐθνισμοῦ καὶ πατριωτισμοῦ. Ἀποτέλεσμα ὅμως ἐναντίον ἐπέφερεν αὐτῇ εἰς τὸν Δοξαπατρίν· εἶδος μέθης ἀκατανόητου ἐξῆψε τὴν κεφαλὴν του, καὶ οὐδ' ἡ ἀρχηγία ἐπὶ τῆς ἐπαρχίας τῆς Ἀρκαδίας, οὐδὲ τὰ προνόμια ἀτελείας καὶ ἄλλα ὅσα τῷ ὑπέσχοντο οἱ κατακτηταί, κατίσχυσαν νὰ τὸν μεταπίσωσιν. Ἄν πρὸ τῆς μάχης τῆς Ῥαφικίας τῷ προσεφέροντο ὑποσχέσεις μικρότεραι, πολλὴ μικρότεραι, ἤθελεν ἴσως τὰς δεχθῆ προθύμως, καθότι, τὸ ἐπαναλαμβάνομεν, οὐδ' εἰς αὐτὸν, οὐδ' εἰς οὐδένα ἄλλον ἐνυπῆρχε αἰσθημα πατριωτισμοῦ· ἀλλ' ἡ μάχῃ, ἀλλ' ἡ καταστροφῇ παρώξυνεν εἰς τὸν ἔσχατον βαθμὸν τὴν πεισμονὴν του.

Ὁ Καμπενίτης ἀπελπισθεὶς νὰ καταλάβῃ δι' εἰρηνικῶν τρόπων τὸ φρούριον, ἀπεφάσισε νὰ περικαθίσῃ εἰς τακτικὴν πολιορκίαν· ἔστηεν ἄρα τὰς ἐν χρήσει τότε πολεμικὰς μηχανὰς δι' ὧν οἱ πολιορκηταὶ ἐνῆργουν τὴν κατεδάφισιν τῶν τειχῶν, καὶ παρέταξε πέριξ τοῦ φρουρίου τοὺς βαλλιστριδοφόρους, τῶν ὁποίων ἔργον ἦτον πολιορκεῖν νὰ διαρρήγνυν ἑν ταυτῷ τὰ τεῖχη διὰ τῶν μεγάλων δοκῶν τὰς ὁποίας ἔφερον.

Ἐπὶ πολλὰς ὁμῶς ἡμέρας τίποτε δὲν κατωρθώθη· οἱ πολιορκούμενοι καὶ τὰς μηχανὰς τῶν πολιορκικῶν κατὼρθωσαν νὰ οὐδετερώσωσι, καὶ τὰς ἐπανηλειμμένας ἐφόδους τῶν ἀπέκρουσαν, ὥστε ὁ Καμπενίτης ἤρξατο νὰ στενοχωρῆται καὶ ν' ἀνησυχῇ. Βεβαίως δὲν ἐφοβεῖτο πλέον τὸν Δοξαπατρίν, διότι ἐξίτωσκε κάλλιστα ὅτι ἀπομονωθεὶς οὗτος δὲν ἦτον ἐπιφοδὸς παντελῶς, καὶ ὅτι ἔμελλε νὰ ὑποκύψῃ ἐπὶ τέλους· ἀλλ' ἡ ἐπίμονος καὶ πεισματώδης αὐτοῦ ἀντίστασις ἐδύνατο ἐπὶ πολλὸ ἔτι ν' ἀπασχολῇ ἐκεῖ τὸν σταυροφορικὸν στρατὸν, ἐν ᾧ ἡσθάνετο τὴν ἀνάγκην τοῦ ν' ἀποπερατώσῃ ὅσον τάχιστα τὸ ἔργον τῆς κατακτήσεως, τὰς τυχαίας πτοούμενος περιστάσεις, αἵτινες ἡδυνάντο νὰ τὸν ἐμποδίσωσι πρὶν εἰς τὸ τέρμα ἀφικθῇ.

Ἐνεκα τούτου, μίαν ἡμέραν κατηγῆς ἦν ἐντὸς τῆς σκηνῆς του περιδιαβάων μόνος, καὶ περὶ τῶν μέσων δι' ὧν ἤθελε δυνήθῃ νὰ καταλάβῃ τὸ φρούριον διαλογίζομενος. Αἰφνης εἰς τῶν ὑποσπιστῶν του εἰσέρχεται δρομαῖος καὶ παρακολουθούμενος ὑπὸ χωρικοῦ Ἑλλήνου. Τὸν Ἑλληνα τοῦτον εἶχον συλλάβει οἱ σκοποὶ, κατασκοπεύοντα τῶν πολιορκικῶν τὸ στρατόπεδον· ὁ ἀρμόδιος ἀξιωματικὸς ἔμελλεν ἀμέσως πρὸς παραδειγματισμὸν νὰ τὸν φονεύσῃ ἐνώπιον τοῦ στρατοῦ καὶ πληθὺς ἄλλων χωρικῶν, ὅτε ὁ κατάσκοπος ἐζήτησε νὰ τὸν φέρωσιν εἰς τὸν ἀρχηγὸν πρὸς ὃν ἔρχεν οὐσιῶδες τι κατ' ἰδίαν νὰ διακοινώσῃ. Τότε ὁ ὑποσπιστὴς τοῦ Καμπενίτου εἰδοποιηθεὶς, παρέλαβε τὸν αἰχμαλώτην καὶ τὸν ἔφερεν εἰς τοῦ ἡγεμόνος τὴν σκηνήν.

Πληροφορηθεὶς ταῦτα πάντα ὁ Καμπενίτης, ἠτένισε τὸν κατάσκοπον, καὶ ἀνερευνήσας αὐτὸν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν, τὸν διέταξε νὰ προσέλθῃ.

— Τί ἔχεις νὰ μ' εἰπῇς; ἐρώτησε μὲ φωνὴν ἔντονον.

Ὁ χωρικὸς ἔρριψεν ἐν βλέμμα πρὸς τὸν παριστάμενον ἱππότην, καὶ ἔμεινε σιωπῶν διὰ τοῦ βλέμματός δὲ τούτου ἐδείκνυνεν ὅτι ἐνώπιον τρίτου ἐδίσταζε νὰ ἐμὴλῃ.

Τὴν ἰδέαν τοῦ ἐννοήσας ὁ Γουλιέλμος ἐπανελάθεν ἐντονώτερον·

— Ὅμιλοι, σὲ λέγω, ἀπὸ τὸν ἱππότην τοῦτον οὐδὲν ἔχω κρυπτόν.

Τότε ὁ χωρικὸς ἀπεφάσισε νὰ διακοινώσῃ τὸ μυστήριόν του· πρὶν ἢ ὅμως προβῇ εἰς τὴν ἐξομολογήσιν του, ἐνόμισεν ἀναγκαῖον νὰ ἐξασφαλίσῃ προηγουμένως τῆς προδοσίας του τὴν τιμὴν.

— Σὰς προσφέρω, λέγει, ἐνδοξότατε, μέσον ἀσφαλές, διὰ τοῦ ὁποίου τὸ φρούριον πίπτει εἰς χεῖράς σας χωρὶς μάχην· ἀλλὰ καὶ ἡ ἐνδοξότης σας πρέπει νὰ μ' ὑποσχεθῇτε τῆς ζωῆς μου τὴν χάριν.

Τοῦ Καμπενίτου οἱ ὀρθαλμοὶ ἐφάνησαν σπινθηροβόλους, ἡ κατῆφεια ἐξηλειφθῇ ἐκ τοῦ προσώπου του πάραυτα, καὶ ἐπ' αὐτοῦ διεχύθη ζωηροτάτη χαρὰ.

— Ἄν οἱ λόγοι σου ἦναι ἀληθεῖς, τῷ ἀπαντᾷ, ἂν δόλος εἰς αὐτοὺς δὲν ὑποκρύπτεται ἐπὶ σκοπῷ τοῦ νὰ διασώσῃς τὴν ζωὴν σου, σ' ὑπόσχομαι δίδων λόγον ἐντίμου καὶ εὐγενοῦς ἱππότου, ὅτι οὐχὶ μόνον τὴν αἵτησιν σου θέλω ἐκπληρώσει· ἀλλὰ καὶ ἀμοιβὰς θέλω σοὶ χαρίσει· πλουσίας· ἀλλ' ἂν ψευδὴς ἀποδειχθῇ ἡ ὑπόσχεσίς σου! μάθε ὅτι θάνατος σκληρὸς, σκληρότατος σὲ περιμένει. Λέγε λοιπὸν ἄνευ βραδύτητος.

— Ἄν ὧν ψευδόμενος, ἐπαναλαμβάνει ὁ Ἑλληνας, δέχομαι τὸν θάνατον τὸν ὁποῖον κύριος εἶσθε νὰ με δώσητε. Εἰς σπῆλαιον ἐπὶ ἀποτόμου κείμενον βράχου εὐρίσκεται ἡ οἰκογένεια τοῦ Δοξαπατρί, εἰς μόνος δυσβάτος δρόμος ὁδηγεῖ πρὸς τὸ σπῆλαιον τοῦτο· οὐδεμίαν δ' ὑπάρχει φρουρὰ οὐδὲ κατὰ τὸν δρόμον οὐδ' ἐν τῷ σπηλαίῳ, τὸ ὁποῖον εἶναι ἄγνωστον εἰς τοὺς πολλούς. Τὸ εἶχεν ἤδη πρὸ καιροῦ παρασκευάσει ὁ Δοξαπατρί, καταθέσας ἐκεῖ τὰ πλοῦτή του, καὶ σκοπεύων ἐν καιρῷ κινδύνου νὰ κρύψῃ ἐν αὐτῷ καὶ τὴν οἰκογένειάν του· καθότι ἐπεθύμει πάντοτε ἐλεύθερος νὰ ἦναι ἐν καιρῷ ἀνωμαλίας, καὶ νὰ ἔχῃ τοὺς οἰκείους του μακρὰν τῶν περιπετειῶν τοῦ πολέμου. Εἰς δύο ἢ τρεῖς τῶν στενωτέρων συγγενῶν του, καὶ εἰς τοὺς πιστοτέρους μόνον ὑπῆρξας του εἶναι γνωστὴ τοῦ σπηλαίου ἡ θέσις. Ὅταν στρατολογήσας ἀπῆλθεν εἰς τῆς Ῥαφικίας τὸ στρατόπεδον, ἔπεμψε μετ' ἐμοῦ τὴν οἰκογένειαν ὅλην εἰς τὸ σπῆλαιον, ἐφωδιασμένον ἤδη μὲ ζωοτροφίας ἱκανὰς· μετὰ δὲ τὴν ἐν Ῥαφικίᾳ ἤτταν ἐπανῆλθεν εἰς τὸ φρούριον κατ' εὐθείαν, χωρὶς νὰ λάβῃ συνέντευξιν παντελῶς μετὰ τὴν οἰκογένειάν του. Τοῦ Δοξαπατρί λοιπὸν τὴν οἰκογένειαν εἶμι ἐτοιμὸς νὰ παραδώσω εἰς χεῖράς σας, ὁδηγῶν ὁμῶς ὑμᾶς μόνον μετὰ τοῦ εὐγενοῦς αὐτοῦ ἱππότου εἰς τὸ ἄσυλόν τῆς ἁμα ὁ Δοξαπατρίς πληροφορηθῇ ὅτι εἶσθε κύριος αὐτῆς, εἶμαι βέβαιος ὅτι θέλει ἀμέσως σᾶς παραδώσει τὸ φρούριον καθότι ἡ πρὸς τὴν σύζυγον καὶ τὴν θυγατέρα ἀγάπη του ὑπερισχέει παρ' αὐτῷ παντὸς ἄλλου αἰσθήματος.

Τοῦ Ἑλλήνος ἡ καταμήνυστις τοσοῦτον ἀνεπτέρωσε τὰς ἐλπίδας τοῦ Γουλιέλμου, ὥστε χωρὶς δυσπιστίας, χωρὶς μέτρων προφυλακτικῶν ἀπεφάσισεν ἀμέσως νὰ μεταβῇ εἰς τὸ σπῆλαιον μόνος μετὰ τοῦ κατασκοπού.

— Ἄς ὑπάγωμεν λοιπὸν, τῷ λέγει, προηγήθητι.

Ὁ χωρικὸς ὁμῶς ἔμεινεν ἀκίνητος.

— Ὅχι, ἀπαντᾷ, δὲν εἶναι καιρὸς ἀκόμη πρῶτον πρέπει νὰ περιμεῖνωμεν τὴν νύκτα, καὶ ἂν δυσπισῇτε, λάβετε μέτρα ἱκανὰ νὰ σᾶς ἐξασφαλίσωσι. Ἀλλὰ πρέπει καὶ ἄλλων ὑπόσχεσιν νὰ με δώσητε· νὰ μὲ ὑποσχεθῇτε ὅτι τὴν εὐγενὴ ταύτην οἰκογένειαν δὲν θέλετε τὴν κακοποιῆσαι, θέλετε τὴν μεταχειρισθῆ μόνον διὰ ν' ἀλώσῃτε τὸ φρούριον. Ἄν ὅμως, ὅπερ δὲν

ἐλπίζω, ὁ Δοξαπατρίς φανή! ἀκαμπτος, πρέπει, ναί, πρέπει νὰ μὲ ὑποσχεθῇτε ὅτι δὲν θέλετε τὴν κακοποιήσετε.

Ὁ Γουλιέλμος δὲν ἀπήντησεν εἰς τὸν κατὰσκοπον ἀμέσως, ἀλλὰ τὸν θεώρει μὲ βλέμμα περιφρονητικόν, ἐκφράζον τὴν ἀγανάκτησίν του, διότι ὁ Ἕλλην ἐνόμισεν ἱππότην εὐγενὴ καὶ διάσημον, ὡς ἐκεῖνος, ἱκάνον τοιαύτης πράξεως ἀπανθρώπου.

Τὴν σιωπὴν του ὅμως ταύτην ὡς διαταγμὸν ὑπολαβὼν ὁ Ἕλλην,

— Ὅχι! κράζει, ἂν διστάζετε, λάβετε ἀμέσως τὴν ζωὴν μου. Ἀπεφάσισα μὲν διὰ προδοσίας νὰ τὴν ἐξαγοράσω, ἀλλὰ τοσοῦτον δὲν τὴν ἀγαπῶ ὥστε νὰ τὴν ἀνταλλάξω μὲ τὴν ζωὴν, μὲ τὴν τιμὴν σεβαστῶν καὶ ἀθῶων ὄντων. Στρατηγέ, διατάξατε νὰ μὲ φονεύσωσι, μὴ νομίζετε ὅμως ὅτι ἡ καταμήνυσίς μου δύναται νὰ σᾶς χρησιμεύσῃ ποτὲ τὸ σπῆλαιον δὲν θέλετε ἀνακαλύψει.

— Ἕλλην! τῷ ἀπαντᾷ ὁ Καμπενίτης περιφρονητικῶς, ὀμιλεῖς οὕτω, καθότι ἀγνοεῖς τῶν εὐγενῶν τῆς Δύσεως τὰ αἰσθητά καὶ τὴν ἀγωγὴν. Ἄν ὀθριώδεις εἰς τὸν πόλεμον φαινόμεθα, δὲν μαινόμεν ὅμως τὰς χεῖράς μας μὲ τῶν νηπίων καὶ τῶν γυναικῶν τὸ αἷμα, οὐδὲ τὴν τιμὴν τῶν οἰκογενειῶν τῶν ἐχθρῶν μας συνηθίζομεν νὰ ἐπιβουλεύμεθα. Ἀλλὰ πρὸς πλείονα ἡσυχίαν σου σοὶ δίδω καὶ τὴν δευτέραν ταύτην ὑπόσχαι, τὴν ὁποίαν μοὶ ζητεῖς· σοὶ ὁμνῶ ὅτι καὶ τὴν ζωὴν καὶ τὴν τιμὴν καὶ τὰ πλοῦτη ἀκόμη τῆς οἰκογενείας τοῦ Δοξαπατρί καὶ ἐγὼ καὶ οἱ ὑπ' ἐμὲ θέλομεν σεβασθῇ ὡς ἱερά.

Τὴν ἐπιούσαν, τῶν πολιορκητῶν τὰ στρατεύματα ἀποσυρθέντα εἰς τὰς κυριωτέρας αὐτῶν θέσεις, ἔμενον ἀκίνητα. Εἷς δὲ τῶν ὑπασπιστῶν τοῦ ἡγεμόνος, παρακολοθούμενος ὑπὸ ἀγγελοφόρου κρατούντος κλάδον ἐλαίας ἐν τῇ μιᾷ χεὶρὶ, καὶ σημαῖαν λευκὴν ἐν τῇ ἄλλῃ, σύμβολα ἐμφαίνοντα κήρυκα, εἰσῆλθεν ἀκολούτως εἰς τὸ φρούριον, ὅθεν ἐξελθὼν μετὰ τινος στιγμᾶς, διευθύνθη εἰς τοῦ ἡγεμόνος τὴν σκηνήν.

Οὐδὲν ἐγνώσθη εἰς τὸν στρατὸν ἐκ τῆς πρεσβείας ταύτης, ἀλλ' ἅπαντες ἐπίστευσαν ὅτι ὁ σκοπὸς αὐτῆς ἦτον νὰ προσκληθῇ ἐκ νέου ὁ Δοξαπατρίς νὰ παραδῶσθ ὅπλα καὶ φρούριον. Πλὴν τὸ ἀποτέλεσμα μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ κήρυκος ἔμεινε καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἄγνωστον. Ἐν δὲ μόνον ἐφαίνετο εἰς πάντας ἄπορον: Πῶς, ἔλεγον, ἀφ' οὗδ' ὅπου κατὰ συνέχειαν ἔφοδοι ἀπεκρούσθησαν, ἐνόμισεν ὁ Γουλιέλμος πιθανὴν τοῦ φρουρίου τὴν παράδοσιν;

Ἀλλὰ τοιαύτη ἦν ἡ πειθαρχία εἰς τῶν σταυροφόρων τὸν στρατὸν, ὥστε οὐδεὶς κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην ἐτόλμησε νὰ προτείη τὴν ἐλαχίστην ἀξίωσιν. Καὶ ὁ Στρατάρχης αὐτός, ἄνευ τῆς γνώμης καὶ τῆς συμβουλῆς τοῦ ἐποίου οὐδὲν ἐπράττετο συνήθως, ἡγνῶναι τὸ σχέδιον καὶ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἀποστολῆς.

Τὴν ἐπαύριον τὰ στρατεύματα ἔλαβον διαταγὴν νὰ μένωσιν ἀκίνητα εἰς τὰς θέσεις των. Τοῦτο δὲ ἐξηκολούθησεν ἡμέρας τινὰς ἀκόμη, καθ' ἃς οἱ μὲν πολιορκηταὶ οὐδὲ βῆμα προῦχώρουν πέραν τῶν ὀχυρωμάτων καὶ τῶν χαρακωμάτων των, οἱ δὲ πολιιορκούμενοι ἔμενον εἰς τὰς ἐπάλξεις των ἡσυχάζοντες.

Μέχρι τινὸς ὑπέθεσαν οἱ πολλοὶ ὅτι μεταξὺ τῶν δύο μερῶν εἶχε γίνεαι ἀνακωχή· ἀλλ' ὅποιοι ἦσαν οἱ ὄροι, ὅποιον τὸ αἶτιον, ὁποῖος ὁ σκοπὸς τῆς ἀνακωχῆς ταύτης; Σκότος μέγα περιεκάλυπτε τὰ πάντα, καὶ ὁμοῦ οὐδεμία εἰσέτι ἡγείρετο φωνή, τοῦ αἰνίγματος ζητοῦσα τὴν λύσιν.

Αἱ ἡμέραι ἐν τοσοῦτῳ τὰς ἡμέρας διεδέχοντο, καὶ

ἡ αὐτὴ ἐξηκολούθη εἰς τὸν στρατὸν ἀκίνησις, καὶ τὸ μυστήριον ἤρξαστο νὰ ἐξαντλή τὴν ὑπομονὴν τῶν ἀρχηγῶν. Καὶ ἀνακωχῆς συμφωνία ἂν ὑπῆρχεν, ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας δὲν ἐδύνατο νὰ διαρκέσῃ ἄνευ ἀποτελέσματος, ἐνῷ πασίγνωστος ἦτον τοῦ Καμπενίτου ἡ δραστηριότης, καὶ ἡ ἀνάγκη ἡ ὑπαγορεύουσα τῆς κατακτῆσεως τὴν ἀποπεράτωσιν.

Ψιθυρισμοὶ ἐπὶ τέλους δυσαρεσκείας ἤρξαντο νὰ διαδίδωνται εἰς τὸ στρατόπεδον, καὶ εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Βιλλαρδουίνου σφοδρὰ καὶ σοβαρὰ ἐξωγραφεῖτο ἡ ἐν αὐτῷ καταθλιβομένη ἀγανάκτησις· οἱ πρῶτιστοι τῶν σταυροφόρων συνδιελέγοντο ἀδιακόπως, καὶ συνεσκέπτοντο περὶ τῆς ἀκατανότητος ταύτης τοῦ Καμπενίτου διαγωγῆς, καὶ παντοῖαι ὑπόνοιαι διηγείροντο· ὑπόκωφος δὲ φήμη διεδίδετο εἰς τοὺς ἀπλουστέρους περὶ τοῦ ὅτι ὁ Γουλιέλμος ὑπὸ γοητείαν τινὰ διέκειτο, καθότι τὸν εἶδον πολλοὶ, ἔλεγον, ἐξερχόμενον καθ' ἑκάστην τῆς σκηνῆς του περὶ τὸ μεσονύκτιον, καὶ προχωροῦντα συνοδεῖα δύο ἢ τριῶν μόνων ἀνθρώπων πρὸς τὰ ὄρη καὶ τοὺς βράχους.

Τὶ δ' ἔπραττε κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ὁ Γουλιέλμος;

Πίστιν ἐντελὴ δούς εἰς τοῦ κατασκόπου Ἑλληνος τοὺς λόγους καὶ τὸν χαρακτήρα, ἠκολούθησεν αὐτὸν τὴν ἰδίαν ἐκείνην νύκτα, συνοδευόμενος ὑπὸ μόνου τοῦ ὑπασπιστοῦ του. Βεβαίως τὸ κίνημά του τοῦτο ἦν ἀπερίσκεπτον καὶ ἀσύνετον· ἀλλ' εὐτολμος φύσει ὢν, οὐδεμίαν στιγμὴν ἐδίστασεν, ἄνευ δὲ τῶν ἐπιμόνων τοῦ ὑπασπιστοῦ προτροπῶν οὐδὲ μέτρα προφυλακτικὰ ἐσκέπτετο παντελῶς νὰ λάβῃ ἡναγκάσθη ὅμως νὰ ἐνδύσῃ εἰς τὰς ὑποβληθείσας αὐτῷ ὁρθὰς παρατηρήσεις, καὶ συνεναίσει τοῦ Ἑλληνος διέταξεν ἐν σώμα ἐκ τῶν πιστοτέρων σωματοφυλάκων του νὰ τὸν παρακολουθῇ μακρόθεν, νὰ σταθῇ δὲ ἅμα τῷ δοθῇ σύνθημα διὰ σύριγματος, καὶ νὰ μὴ προέλθῃ παρατέρω εἰμὴ δόταν ἀκούσῃ σύριγμα πάλιν ἢ θόρυβον καὶ κραυγὰς.

Δυσβάτους καὶ πολυπλόκους στενωποὺς διελθὼν, καὶ ἐπὶ σκληρῶν βράχων ἀνερπύσας, ἔφθασε μετὰ μίαν περίπου ὥραν, ὀδηγούμενος ὑπὸ τοῦ Ἑλληνος, ἀπέναντι ἄλλους θάμνων συμφύτων καὶ πεπυκνωμένων. Ἐκεῖ ὁ ὀδηγὸς καὶ μετ' αὐτοῦ ὁ Γουλιέλμος καὶ ὁ ὑπασπιστής του ἐστάθησαν.

— Καίρως, λέγει ὁ πρῶτος, νὰ δώσῃτε τὸ σύνθημα εἰς τοὺς σωματοφύλακας.

Πάραυτα εἰς νεῦμα τοῦ Γουλιέλμου ὑπακούσας ὁ ὑπασπιστής ἔφερε τὴν χεῖρα εἰς τὸ στόμα, καὶ διὰ τῶν δύο δακτύλων ἀφῆκε δξύτατον σύριγμα.

Ἐπειτα δὲ διὰ ῥάβδου ἐμάκρυνεν ὁ Ἕλλην τινὰς θάμνους ἐν ᾧ προέβαινε, καὶ ἀμέσως στόμιον σπηλαίου παρουσιάζεται ἐνώπιόν του, εἰς μέρος ὅπου αὐτὸν ἦν ὁ ἐμπειρότατος, καὶ δευτερευόντος ὀφθαλμοῦ νὰ ὑποπτεύσῃ σπηλαίου ὑπαρξιν.

Φόβος ἀκούσιος καὶ ἀνεξήγητος κατέλαβε τὸν Γουλιέλμον ἅμα ἔθεσε τὸ σῶμα ἐντὸς τοῦ σπηλαίου. Τὸ ἐπικρατοῦν μέλαν σκότος, ἡ βαθυτάτη σιγὴ ἡ ὑπὸ μόνου τοῦ κρότου τῶν βημάτων των διαταραττομένη, ἡ ὑγρὰ αὔρα ἥτις ἐφύσθησεν αἰφνης ἐπὶ τοῦ προσώπου του, τοσοῦτον συνεκίνησαν τότε σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν του, ὥστε ἡσθάνθη ἐπὶ μίαν στιγμὴν τοὺς πόδας του κλονιζομένους καὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ πάλλουσιν.

Καὶ ὅντως ἂν προδοσία ᾗθελε χαλκευθῇ ὑπὸ τοῦ Ἑλληνος, τίποτε εὐκολότερον ὡς τῶν δύο τούτων ἀνθρώπων ἡ σφαγὴ εἰς τὸ καταχθόνιον ἐκεῖνο μέρος, ὅθεν οὐδ' αἱ κραυγαὶ των εἰς των παραφυλαττόντων πολεμιστῶν τὰς ἀκοὰς ἐδύναντο νὰ φθάσωσιν, οὐδὲ

χείρ ἄρωγός δυνάτὸν ἦτον νὰ τοὺς διασώσῃ. Τότε μόνον συνηθάνθη ὁ Γουλιέλμος τὸ ἀπερίσκεπτον τοῦ πινήματός του· ἀλλὰ μεταμελείας καιρὸς δὲν ἦτον πλέον· ἂν ὑπῆρχε προδοσία, πᾶν κίνημα ὀπισθοχωρήσεως ἤθελεν ἀποβῇ ἐπὶ ματαίῳ· διδὼ καὶ ἀνακαλέσας τὴν συνήθη του εὐτολμίαν, ἔφερε τὴν χεῖρα εἰς τὴν σπάσθην του, καὶ θαρρᾶλέως ἠκολούθησε τὸν Ἑλληνα, προηγούμενος τοῦ ὑπασιπστοῦ του.

Ἡ ὑπὸ τὸν βράχον στενωτάτη καὶ ζοφώδης διάδος ἐν ἣ ἐδάδιζον τοὺς ἔφερε μετὰ τινας περιστροφάς ἀπέναντι θύρας, ἐκ τῶν χασμάτων τῆς ὁποίας ἐξήρχοντο νυκτερινοῦ φωτός ἀκτίνες. Τὸ ἀμυδρὸν ἐκείνο φῶς κατέστρεψεν δλοτελῶς τὰς ὑπονοίας τοῦ Γουλιέλμου, καθότι ἂν εἰς ἐνεδραν ἐφέροντο, τῆς δολοφονίας τὸ ἔργον ἤθελεν εἶσθαι τετελεσμένον ἤδη πρὶν ἢ φθάσῃν εἰς μέρος φωταγωγημένον. Ἄμα λοιπὸν ἐπλησίασαν πρὸς τὴν θύραν, ὁ Ἑλληὴν κρούσας αὐτὴν ἐζήτησε νὰ ἀνοιχθῇ, ἀμέσως δὲ ἡ μία τῆς θύρας πτέρυξ ἀποσύρεται, καὶ γυνὴ τεσσαρακοντούτης τὴν ἡλικίαν, ἀλλ' ὥραία ἐστὶ, παρίσταται ἐπὶ τοῦ κατωφλίου λέγουσα πρὸς τὸν Ἑλληνα, τὸν ὁποῖον μόνον κατ' ἀρχὰς ἐνώπιόν της εἶδεν.

— Ἐδράδνες πολλὴ ἀπόψε. Τί συνέβη εἰς τὸ φρούριον; μήπως ἔγινε καὶ ἄλλη ἐφοδος;

Ὁ Ἑλληὴν δὲν ἀπήντησεν, ἀλλὰ στραφεὶς πρὸς τοὺς παρακολουθοῦντας, τοὺς ὁποίους ἡ ἀνοίξασα τὴν θύραν γυνὴ δὲν εἶχεν ἰδεῖ ἕως τότε ἕνεκα τοῦ σκότους, ἔνευσεν εἰς αὐτοὺς διὰ τῆς κεφαλῆς ὅπως προχωρήσωσι. Τότε φωνὴ ὀξεῖα ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ στόματος τῆς γυναικὸς, εἰς ἣν τῶν ξένων ἡ θεὰ ἐπέφερε τρόμον φρικτὸν, συγχρόνως δ' ἐτέρη ἀλλ' ἀσθενὴς φωνὴ ἠκούσθη ἀπὸ μίαν τοῦ σπηλαίου γυναικῶν, ὅπου φέρων τὰ βλέμματα ὁ Καμπενίτης, εἶδε νεανίδα λευκοφόρον καὶ ἀκίνητον μένουσαν ἐπὶ κλίνῃς.

Αἱ δύο αὗται γυναῖκες, αἱ σκηναὶ αἰτίνες παρίσταντο πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του, καὶ τὸ παράδοξον τῶν σκηνῶν τούτων θέατρον, ἐνέπλησαν θαυμασμοῦ καὶ ἐκστάσεως τὸν Καμπενίτην, ὥστε δὲν ἐδυνήθη οὐδὲ λέξιν κατὰ πρῶτον νὰ ἐκφέρῃ πρὸς ἐξηγήσιν τῆς παρουσίας του εἰς τοιοῦτον μέρος καὶ κατὰ τοιαύτην ὥραν.

Καὶ ὄντως τὸ σπήλαιον ἐκεῖνο τῷ ἐφαίνετο παράδοξον· ἂν δὲν εἶχε διέλθῃ ἀπότομα καὶ ζοφοδέστατα μέρη ἐπὶ τῶν βράχων καὶ ὑπὸ τοὺς βράχους, δὲν ἤθελε ποτὲ πιστεῦσαι ὅτι τὴν ὥραν ἐκείνην εὐρίσκετο εἰς ἄντρον, διότι ἡ αἴθουσα αὐτοῦ, εὐρύχωρος οὖσα καὶ ὑψηλὴ, παρίστα πάντα ὅσα χορηγεῖ ὁ ἀνετός βίος εἰς τὸν ἄνθρωπον· ἡ ὁροφὴ αὐτῆς δὲν ἦτον θολωτὴ ὡς συνήθως ἡ τῶν σπηλαίων, ἀλλὰ τετράγωνος παρουσιάζουσα ἐντελῶς σχῆμα αὐθούσης· τὰ δὲ τεῖχη τῆς ἐφαίνοντο κεκοσμημένα διὰ χρωμάτων, καὶ τάπης ὥρατος ἐκ τῶν ἐντοπίων περιεκάλυπτε τὸ ἔδαφος. Ἦθελέ τις νομίσαι ὅτι εὐρίσκετο εἰς κομψοτάτην εὐρωπαϊκῆς πόλεως αἴθουσαν, ἂν χασμάδες τινὲς, δι' ὧν, φαίνεται, ὀζωτικὸς ἀήρ εἰσέρχεται εἰς τὸ σπήλαιον, δὲν διέσχιζον τὴν ὁροφὴν ἀπὸ τῆς μιᾶς ἄκρας εἰς τὴν ἄλλην.

Τοῦ Γουλιέλμου τὴν σιωπὴν παρεξηγήσασα ἡ τεσσαρακοντούτης γυνὴ, ἥτις ἦν σύζυγος τοῦ Δοξαπατρὶ, ἐπανέλαβε μὲ τόνον φωνῆς ἐκφράζοντα φρίκην.

— Προδοσία! προδοσία! ἀθόνα δὲ δάκρυα ἀπεχύθησαν συγχρόνως ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν της.

Ἡ λέξις προδοσία ἐπανάφερε τὸν Γουλιέλμον ἐκ τῆς ἐκστάσεως εἰς ἣν βεθυσιζόμενος ἦτον.

— Προδοσία, Κυρία μου, δὲν ὑπάρχει, λέγει· ἤλθομεν ἐδῶ οὐχὶ διὰ νὰ σᾶς κακοποιήσωμεν ἀλλὰ διὰ νὰ σᾶς σώσωμεν.

— Νὰ μᾶς σώσητε! ἀπαντᾷ ἡ Σύζυγος τοῦ Δοξαπατρὶ, μειδιῶσα σπασμωδικὸν μειδίαμα.

— Ναί! νὰ σᾶς σώσωμεν, ἐπαναλαμβάνει ὁ Γουλιέλμος, καὶ θέλετε πεισθῇ περὶ τούτου μετ' ὀλίγον, ἅμα κατευνασθῇ ἡ ταραχὴ σας.

Αἱ διαβεβαιώσεις αὗται, καίτοι τὴν σύζυγον τοῦ Δοξαπατρὶ μὴ πείθουσιν ἐντελῶς, ἐμετρίασαν ὁμως ἐπὶ τὴν ταραχὴν της. Τότε ἀπέβλεψε πρὸς τὴν θυγατέρα της, καὶ δραμοῦσα πρὸς αὐτὴν, τὴν εὗρεν ἐν λειποθυμίᾳ. Αἱ μητρικαὶ περιποιήσεις καὶ ὀλίγον ψυχρὸν ὕδωρ, τὸ ὁποῖον ὁ Καμπενίτης αὐτὸς καθ' ὁ πότης εὐγενῆς καὶ περιποιητικὸς ἐπέχυσεν ἐπὶ τοῦ προσώπου της, τὴν ἀνεκάλεσαν μετ' οὐ πολὺ εἰς τὴν αἴσθησιν.

Ἀνοίξασα τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡ νεανὶς περιέφερε πέριξ τὰ τεταραγμένα βλέμματά της καὶ τὰ ἐκράτησε πρὸς καιρὸν προσηλωμένα ἐπὶ τοῦ Γουλιέλμου.

Ὁ Καμπενίτης ἴστατο ἀκίνητος ἀπέναντί της, ἀτενίζων ὡσαύτως τὰ ὅμματα τῆς νεανίδος. Εἶδος τι γοητείας τὸν κατέχευε, ὥστε δὲν ἐδύνατο ἐκείθεν ν' ἀπομακρυνθῇ· τὴν δὲ καρδίαν του ἠτθάνθη πάλλουσαν ὡς ποτὲ δὲν ἔπαλεν.

Εἰς τὰ παίγνια τοῦ ἔρωτος πρωτόπειρος δὲν ἦτον ὁ Γουλιέλμος, ἀπ' ἐναντίας ἡ πρώτη αὐτοῦ νεανικὴ ἡλικία διήλθεν εἰς θεραπείαν τοῦ ὥραίου φύλου· καὶ συμβάντα παντοῖα τὴν καρδίαν του ἀνεπίδεκτον πλέον σφοδρῶς αἰσθημάτων εἶχον καταστήσει· τῆς δὲ θυγατρὸς τοῦ Δοξαπατρὶ ἡ ὠραιότης δὲν ἦτον ἀνωτέρα τῶν ὠραιότητων τῆς Δύσεως, εἰς ἧς ὁ Καμπενίτης εἶχεν ἀπονεύει ἀφθόνως τὴν λατρείαν του. Ἐρως δὲν ἦτον ἄρα ὅτι τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐκινήθη ἐν αὐτῷ· καθότι ἐκ πρώτης ὀψεως, ἐκ πρώτης ἐντύπωσews ἔρως δὲν γεννᾶται, εἰς ἄνδρα μάλιστα διελθόντα ἤδη τῶν ζωηρῶν αἰσθημάτων τὴν ἡλικίαν. Ὁ ἔρως εἶναι τῶν ψυχικῶν μᾶλλον ἢ τῶν ὕλικῶν ἐντυπώσεων ἀποκύημα· προκαλοῦσι μὲν αὐτὸν τὰ φυσικὰ πλεονεκτήματα, ἀλλὰ δὲν δύνανται μόνον καὶ νὰ τὸν ριζώσωσι· πρὸς τοῦτο ἀναγκαῖα εἶναι ἡ τῶν ψυχικῶν πλεονεκτημάτων συμφωνία, καὶ τῶν αἰσθημάτων ἡ ἀμοιβαία διακονίωσις.

Τὶ λοιπὸν ἦτον ὅτι συνετάραξε τοσοῦτον αἰσθητικὸν τὸν Γουλιέλμον; Τῆς θυγατρὸς τοῦ Δοξαπατρὶ οἱ ὀφθαλμοὶ εἶχον γοητεῖαν ἀνεξήγητον, ἥτις ἐπενήργησε σφοδρῶς ἐπὶ τοῦ Γουλιέλμου· δὲν ἦτον ἔρως, ὡς προείπομεν, ἡ γοητεία αὕτη, ἀλλ' ἔρως μᾶλλον προανάκρουσμα.

Ἡ σφοδρὰ αὕτη ἐντύπωσις ὀλίγα μόνον λεπτὰ διήρκεσεν· ἐνθυμηθεὶς δ' ὁ Γουλιέλμος τῆς εἰς τὸ ἄντρον ἐλεύσεώς του τὸν σκοπὸν, ἀπεσύρθη ἀποτόμως τοῦ μέρους ἐκείνου ἐνθα ἔκειτο ἡ μαγευτικὴ γυνὴ, καὶ προσκαλέσας τὴν μητέρα αὐτῆς, ἤρξατο νὰ τῇ ἐξηγῇ τὸν σκοπὸν καὶ τὰ σχέδιά του.

Ἐξέθηκε κατὰ πρῶτον εἰς αὐτὴν τὰς περιστάσεις αἰτίνες τὸν ἔφερον εἰς τὸ ἀσυλὸν της, τῇ παρέστησε τὸ κινδυνώδες καὶ ἀπελπιστικὸν τῆς στάσεως τοῦ Δοξαπατρὶ, καὶ τῇ ὑπεσχέθη ἐπὶ τέλος, ἂν διὰ τῆς συνεργείας της παραδοθῇ τὸ φρούριον ἄνευ ἐφόδου, ν' ἀφήσῃ εἰς τὸν σύζυγον της ὅλα ὅσα ἕως τότε ἀπελάμβανε προνόμια.

— Ἄλογος μόνον πεισμονὴ, ἔλεγεν, ἐμποδίζει τὸν σύζυγόν σας τοῦ νὰ παραιτήσῃ πλέον ἀντίστασιν ἀνωφελῇ, καθότι τί περιμένει ἤδη; τίς δύναται νὰ δράμῃ πρὸς βοήθειάν του; Ἀρ' οὐ ἐπὶ κεφαλῇς ἑπτακοσίων μόνον σταυροφόρων κατέστρεψα στρατόπεδον ἐκ τετρακισχιλίων ἀνδρῶν, τίς δύναται πλέον τὴν νίκη νὰ μοι διαπρilonεικίσῃ; Ἐπειτα πρὸς τὴν τοιαύτην τοῦ

Δοξαπατρί Θυσία; Θυσία ἄνευ δόξης, ἄνευ ὀφέλους πρὸς τὴν πατρίδα, ἐπειδὴ οὐδ' ἔθνος ὑπάρχει πλέον εἰς τὴν Ῥωμανίαν, οὐδὲ Κυβερνήσεως σκιά, οὐδὲ λαὸς δυνάμενος εὐγνωμοσύνην νὰ αἰσθανθῇ διὰ τὴν καρτερίαν του. Ἄν ὁ σύζυγός σας ἐπιμείνη εἰς τὴν παράδοξον ἀντίστασιν του, θέλει καταστραφῇ ἀφελύκτως, καὶ μετ' αὐτοῦ ἅπανα ἡ ἐπαρχία, καὶ τοσαῦται ἀθῶαι οἰκογένειαί· ἂν δὲ εἰρηνικῶς παραδοθῇ, θέλει διατηρήσῃ τὰ πλούτη του, τὴν δόξαν του, τὴν ἐπιβροχὴν του, διακείμενος μόνον ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν μου. Τί πλεότερον ἐμπορεῖ εἰς τοιαύτην ὡν στάσιν νὰ ἐπιθυμήσῃ;

Οἱ λόγοι τοῦ Γουλιέλμου ἔπεισαν πληρέστατα τοῦ Δοξαπατρὶ τὴν σύζυγον· ἐξαγαγοῦσα δ' αὕτη τῆς χειρὸς ἐν δακτύλιον, τὸ ἐγχειρίζει εἰς τὸν ἡγεμόνα λέγουσα:

— Ἐπείσθην ἐντελῶς περὶ τῆς ὀρθότητος τῶν λόγων σας, καὶ εἰς τὰς ὑποσχέσεις ὑμῶν πλήρη δίδω πίστιν· λάβετε λοιπὸν τὸ δακτύλιον τοῦτο, τὸ ὁποῖον κατὰ πρῶτον ἤδη ἐξῆλθε τῆς χειρὸς μου, ἄφ' ὅτου τὸ ἔθεσεν εἰς αὐτὴν ὁ ἱερεὺς ἐνῶντων με διὰ τοῦ ἱεροῦ τοῦ γάμου μυστηρίου μὲ τὸν σύζυγόν μου, εἴπατε εἰς αὐτὸν παρουσιάζοντές το δι τὴν οἰκογένειάν του εὐρίσκεται εἰς χεῖράς σας· ἅμα ἰδῇ τὸ δακτύλιον θέλει πιστεύσει εἰς τοὺς λόγους σας, καὶ τὰς ὑποσχέσεις ὑμῶν παραδεχόμενος, ἔχω πεποιοῦσιν ὅτι θέλει σὰς παραδώσει τὸ φρούριον ἀμέσως.

Ὁ Καμπενίτης λαβὼν τὸ δακτύλιον ἀπεσύρθη, ἀφ' οὗ ἀπέτεινεν ἀκόμη θωπευτικὰς τινας ἐκφράσεις πρὸς τὴν οἰκοδέσποιαν. Πρὶν δ' ἡ ἐξῆλθῃ τῆς αἰθούσης, ἔρριψεν ἐν βλέμματι πρὸς τὸ μέρος τῆς νεάνιδος, καὶ τὴν εἶδεν ἔχουσαν πάντοτε πρὸς αὐτὸν τοὺς ὀφθαλμούς τῆς ἐνανταστειμένης.

Ἡ ἐξοδος ἐγένετο καθ' ὃν καὶ ἡ εἰσοδος τρόπον· ὁ μὲν Ἕλληνα προηγείτο τοῦ Γουλιέλμου, ὁ δὲ ὑπασιπότης τοῦτου τὸν παρηκολούθη μέχρις οὗ ἐξῆλθον εἰς τὸ ὑπαιθρον. Ἐν δευτέρῳ σύριγμα ἐκάλεσε τότε παρ' αὐτοῖς τοὺς σωματοφύλακας, τοὺς ὁποίους εἰς διαφόρους θέσεις κύκλου τοῦ ἀντροῦ ἐτοποθέτησεν ὁ ὑπασπιστής, ἀποκλείσας οὕτω διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον τοῦ Δοξαπατρὶ τὴν οἰκογένειαν.

Μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν των σιγὴν ἄκραν διετήρησεν ὁ Καμπενίτης μέχρις οὗ ἔφθασεν εἰς τὴν σκηνὴν του, θῆκε τὴν ἐπιτοῦσαν ἐπέμψεν τὸν ὑπασπιστήν του εἰς τὸ φρούριον, ὅπως παρουσιάσῃ εἰς τὸν Δοξαπατρί τῆς συζύγου του τὸ δακτύλιον, καὶ τὸν προσκαλέσῃ νὰ παραδώσῃ τὰ ὅπλα καὶ τὸ φρούριον.

Ἀλλὰ τῆς ἀποστολῆς τὸ ἀποτελεσμα ἀπέβη ἄκαρπον· ὁ Δοξαπατρίς μετὰ πλειοτέρας ἔτι πεισμονῆς ἐπέμενε εἰς τὴν ἀπόφασίν του, καὶ τῆς οἰκογενείας του ἡ αἰχμαλωσία παντελῶς δὲν τὸν κατεκλόνισε.

Τοῦ Δοξαπατρὶ ἡ ἄρνησις ἦτον σαρκεσάτη, καὶ ὡς ἄμεστον συνεπαίαν ἔπρεπε νέαν ἐπὶ τοῦ φρουρίου ἔφοδον νὰ προκαλέσῃ. Καὶ ὅμως τίποτε τοιοῦτον τὴν ἡμέραν ἐκείνην δὲν ἐγένετο· ὁ Γουλιέλμος τὴν περὶ τοῦτου σκέψιν ἀνέβαλεν εἰς τὴν ἐπιτοῦσαν. Τὸ ἐσπέρας δέ, ἀνέλαβε τῆς παρελθούσης τὴν ὀδοπορίαν, καὶ περὶ τὴν πρωΐαν μόνον εἰς τὴν σκηνὴν του ἐπιστρέψας, εὐρίσκειτο ὀλιγώτερον παρὰ ποτὲ εἰς διάθεσιν νὰ πολεμήσῃ τὸν Δοξαπατρίν.

Ἡ τοιαύτη τῶν πραγμάτων στάσις ἡμέρας πολλὰς, ὡς προεῖπομεν διήρκεσεν. Εἰς τὸ διάστημα δὲ τοῦτο ὁ Γουλιέλμος διήρχετο τὰς νύκτας ὅλας ἐν τῷ σπηλαίῳ παρὰ τῇ οἰκογενείᾳ τοῦ Δοξαπατρὶ. Ὅ,τι γοητεία μόνον, ὅ,τι προανάκρουσμα μόνον ἦτον ἔρωτος κατὰ τὴν πρώτην νύκτα, εἰς ἀληθῆ ἔρωτα μετεβλήθη

ὅθι ἔπειτα, ἕνεκα τῶν εἰς τὸ ἀντρον ἐπανειλημμένων τοῦ Γουλιέλμου ἐπισκέψεων καὶ τῆς στενῆς σχέσεως τὴν ὁποίαν ἔλαβε μετὰ τῶν ἐνοικούντων. Δὲν θεωρεῖτο πλέον ὡς ἐχθρὸς, τὴν κατατρόπωσιν ζητῶν τοῦ Δοξαπατρὶ, ἀλλ' ὡς φίλος, προσπαθὼν νὰ σώσῃ τὴν ζωὴν καὶ τὴν τιμὴν αὐτοῦ ἐναντίον τῆς θελήσεώς του. Ὁ Γουλιέλμος ἐφαίνετο συνομότης, οὕτως εἰπεῖν, καθ' ἑκάστην ὑπὲρ τοῦ Δοξαπατρὶ μετὰ τῆς οἰκογενείας τούτου, ἡ δὲ θυγάτηρ του Μαρία ἀνυπομῶνως πάντοτε τὸν περιέμενε μετὰ τοῦ ἡλίου τὴν δύσιν, καὶ πολλάκις μάλιστα προεῖρχετο μέχρι τοῦ στομίου τοῦ ἀντροῦ εἰς συνάντησίν του.

Ἡ δυστυχὴς νέα, μόλις ἀπὸ τὴν παιδικὴν προκύπτουσα ἡλικίαν, καὶ παιδίου τρυφεροῦ ἔχουσα ἀθωότητα, ἡγνέει ἐντελῶς τοῦ ἔρωτος τοὺς κινδύνους καὶ τὰς δολοπλοκίας, καὶ εἰς τὸν πρῶτον τῆς καρδίας τῆς παλμὸν πιστεύσασα παρεδόθη εἰς αὐτὸν ἀφύλακτος. Ὁ πρῶτος θνητὸς ὅστις τὴν ψυχὴν τῆς εἴλκυσεν, ἦτον ὁ τοσοῦτον χαρίης, τοσοῦτον περιποιητικὸς, τοσοῦτον ἐπαγωγὸς Γουλιέλμος, πῶς ἐδύνατο ν' ἀνῴεξῃ ἡ ἀφελὴς εἰς τοῦ ἐμπείρου, τοῦ ἐπιδεξίου τούτου πλάνου τὰς θωπεύσεις; πῶς νὰ μὴ πιστεύσῃ εἰς τοὺς λόγους ἀνδρὸς τοσαύτου ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ πατρὸς τῆς προσπαθεύοντος;

Ἀλλ' οἱ λόγοι τοῦ Καμπενίτου ἦσαν ἄραγε δόλιοι; ψευδῆς ἄρα ἦν ὁ ἔρωτος τὸν ὁποῖον ἐδείκνυε πρὸς τὴν Μαρίαν;

Παντελῶς. Ὁ Σταυροφόρος ἡγάπα ἀληθῶς τὴν Ἑλληνίδα, καὶ οἱ πρὸς ταύτην λόγοι του ἀπὸ καρδίαν ἔρῳσαν καὶ ἀδόλον προήρχοντο τὴν ἡγάπα ἔμως ὡς τοσαύτας ἡγάπησεν γυναῖκας. Ὁ ἔρωτος του οὐδὲν νέον οὐδὲ ἄγνωστον τῇ ἐχορήγει θελήγητρον. ἦτον ἀληθὴς, ἀλλὰ τίς νὰ ἐγγυηθῇ ἡδύνατο ὅτι τὸ πρῶτον συμβᾶν δὲν ἦθελε τὸν διασκεδάσει, ὡς καὶ τοσαῦτα ἄλλα αἰσθήματα πρὸ αὐτοῦ διεσκεδάσθησαν; Τῆς Μαρίας ἔμως ὁ ἔρωτος διέφερε τὰ μέγιστα, ἦτον ζωηρὸς, ἦτον σφοδρὸς, ὡς ἐν γένει τὰ πρῶτα πάθη τῆς νεότητος. Ἀθῶα καὶ ἄπειρος ἐφρόνῃ ὅτι ὁ ἔρωτος ὁ αὐτὸς ἦν εἰς τὰς καρδίας ὧλον, καὶ ἐνόμιζεν ἐκμείνων ὅτι τοῦ Γουλιέλμου τὸ αἰσθημα παντελῶς δὲν διέφερε τοῦ ἰδικοῦ τῆς. Ἡ πρώτη δὲ περιστάσις καθ' ἣν ἦθελεν ἐννοήσῃ τὴν ἀπάτην τῆς, ἦθελεν εἶσθαι ἐπικίνδυνος δι' αὐτὴν, καὶ ὀλεθρία.

Μίαν νύκτα, τὴν τελευταίαν καθ' ἣν ὁ Καμπενίτης ἐξῆλθε πρὸς τοὺς βράχους, εὔρε τὴν Μαρίαν παρὰ τὸ σῆμα περιμένονσαν αὐτὸν ἐμπρὸς τῶν ὁάμων τῶν καλυπτόντων τοῦ σπηλαίου τὸ στόμιον.

— Μαρία! τῇ λέγει δὲν δύναμαι νὰ κρίψω πλέον τὸ αἶτιον τῆς ἀδραναίας μου. Εἰς τὸ στρατεύμα ἡ ἀγανάκτησις ἐκορυφώθη, καὶ μ' ὅλον τὸ πρὸς με σωζόμενον σέβας, ἤλθον σήμερον τοῦ στρατοῦ οἱ διασημότεροι, τολμηρὰς νὰ μ' ὑποβάλωσι παρατηρήσεις. Ἡναγκάσθη νὰ τοῖς ὑποσχεθῶ ὅτι ἂν οὖριον ὁ Δοξαπατρίς δὲν παραδοθῇ, ὁ στρατὸς θέλει καταλάβει τὸ φρούριον διὰ τοῦ πολέμου· ἤλθα περὶ τούτου νὰ σ' εἰδοποιήσω, καὶ νὰ βεβαιώσω τὴν μητέρα σου ὅτι ἡ κατοικία αὐτῆς καὶ ἡ περιουσία θέλουσι μείνει ἀθικτοὶ καὶ ἱεραὶ· νὰ βεβαιώσω, λέγω, τὴν μητέρα σου μόνον, καθότι σὺ, Μαρία, ἀνάγκην δὲν ἔχεις ν' ἀκούσῃς παρ' ἐμοῦ ὅτι τὸ σπήλαιον τὸ περιέχον σὲ θέλει θεωρηθῇ ἀπόρθητον. Ὡ! Κύριος οἶδε ὅποια μὲ κατατῆκε ὀλίψις διὰ τὴν ἀκαμπτὸν πεισμονὴν τοῦ Δοξαπατρὶ, διότι πατὴρ σου εἶναι, καὶ φοβεῖμαι μήπως ὁ θάνατος αὐτοῦ σοὶ ἐμπνεύσει ἀδίκως κατ' ἐμοῦ ἀποστρεφῇ. Τίς δύναται τοῦ πολέμου τὴν τύχην νὰ γνωρίσῃ;

Ἄν πλειότεραν πείραν ἢ ἂν ἡσυχώτερον τὸν νοῦν εἶχε τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἡ Μαρία, ἥθελεν ἴσως ἐννοήσῃ τοῦ σταυροφόρου τὸν ἐγωϊσμόν· ἂν στερεὸς ἦτον ὁ ἔρωσ τοῦ δὲν ἔπρεπε τάχα νὰ φανῇ παντὸς ἄλλου αἰσθημάτων ἀνώτερος; δὲν ὤφειλε τάχα ὁ Γουλιέλμος πᾶν σχέδιον νὰ παραλείψῃ δυνάμενον τὸν ὄλεθρον νὰ ἐπιφέρῃ τῆς ἐρωμένης του; Κἀλλίστα εἶχεν ἤδη γνωρίσει τῆς νεάνιδος τὸν χαρακτήρα καὶ ὤφειλε νὰ προῖδῃ ὅτι τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς τῆς ἤθελεν ἀκολουθήσῃ καὶ ἐκείνης ὁ θάνατος, ἡ τοῦλάχιστον ὅτι ποτὲ δὲν ἤθελε δεχθῇ ἡ Ἑλληνὶς ὡς σύζυγον, ὡς ἐραστὴν τοῦ πατρὸς τῆς τὸν φονέα. Ὅθεν ἡ ἀπόφασις τοῦ Γουλιέλμου τοῦ νὰ ἐφορμήσῃ κατὰ τοῦ φρουρίου, ἔπρεπε ν' ἀνοίξῃ τοὺς ὀφθαλμούς της, καὶ νὰ ὑποδείξῃ εἰς αὐτὴν ὅτι ὁ ἔρωσ τοῦ ἐπισφαλῆς ἦτον καὶ ὀλέθριος. Πλὴν τίποτε εἰς ὅλα ταῦτα ἡ δυστυχὴς δὲν εἶδε· τετυφλωμένη δὲ ὑπὸ τοῦ πάθους, καὶ προκατηλειμμένη ὑπὸ τοῦ σχεδίου της, ἔσπευσε νὰ τῷ ἀπαντήσῃ.

— Καὶ ἐγώ, Γουλιέλμε, θεωρῶ ἀφόρητον τὴν περαιτέρω τῆς τοιαύτης στάσεως παράτασιν, διὸ καὶ ἐξῆλθον ἐπιτηδὲς εἰς συνάντησίν σου, ἔχουσα ἐν ἀπουσίᾳ τῆς μητρός μου ἐν σχέδιον νὰ σοὶ διακοινώσω, τὸ ὁποῖον σήμερον συνέλαβον. Πείπειςμαι ὅτι ἂν εἰς τοσάυτας προτροπὰς ἔμεινε μέχρι τοῦδε ἀκαμπτος ὁ πατήρ μου, αἱ δεήσεις μου θέλουσι τὸν κάμψῃ. Ἐλπίζω ὅτι θέλει ἀφοπλίσῃ ἡ παρουσία μου τὴν ἐπιμονήν του, καὶ ἀπεφάσισα νὰ προσέλθω εἰς αὐτόν, καὶ ῥιπτομένη εἰς τοὺς πόδας του, νὰ τὸν παρακαλέσω νὰ σωθῇ καὶ ἡμᾶς νὰ σώσῃ. Τίποτε μέχρι τοῦδε δὲν μ' ἠρνήθη, καὶ ἡ καρδιά μου μοὶ λέγει ὅτι δὲν θέλει μείνῃ ἀναίσθητος εἰς τὰ δάκρυά μου. Ἄν αὐριο μὲχρι τῆς μεσημβρίας δὲν ἔλθω εἰς τὸ στρατόπεδόν σου μετ' αὐτοῦ, ἔλθε νὰ μ' εὕρῃς σὺ εἰς τὰς ἐπάλξεις. Θέλω μαζὶ του ἀποθάνει, καθότι μακρὰν σοῦ καὶ ἄνευ σοῦ, Γουλιέλμε, δὲν δύναμαι πλεόν νὰ ὑπάρξω· ἂν δ' ὁ πόλεμος φέρῃ τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς μου, δὲν πρέπει βεβαίως οὐδὲ μ' εἶναι δυνατόν μετὰ τοῦ φονέως αὐτοῦ νὰ ζήσω.

Ποτὲ ὁ Γουλιέλμος δὲν ἐφαντάσθη ἡρώϊσμόν τοιοῦτον, τοιαύτην εὐτολμίαν εἰς τὴν εὐθραυστον καὶ τρυφερὰν ἐκείνην νεάνίδα· ἤθελε νὰ ἐκφράσῃ εἰς αὐτὴν τὸν θαυμασμόν του, ἀλλὰ λέξεις πρὸς τοῦτο δὲν εὕρισκεν τὴν στιγμὴν ἐκείνην. Λαβὼν δὲ τὴν χεῖρά της τὴν ἔφεραν ἐπὶ τῆς καρδιάς του, δεικνύων οὕτως ἂν ὅχι λέγων, τὸ τί ἡρθάνετο· ἀνεπασιθῆναι δὲ καὶ ἄνευ προθέσεως τὰ χεῖλη του ἐπλησίασαν πρὸς τὰ χεῖλη της.

Ἦτον ὁ πρῶτος ἀσπασμὸς τὸν ὁποῖον ἐλάμβανεν ἡ νεάνις ἀπὸ τὸν Γουλιέλμον, ἀσπασμὸς τὸ σῶμα καθηλεκτρίσας καὶ τὴν ψυχὴν αὐτῆς. Ὁ Γουλιέλμος ἠρθάνθη τὴν χεῖρα τὴν ὁποίαν ἐκράτει, τρέμουσιν σπασμωδικῶς, καὶ τὴν κεφαλὴν τῆς νέας κόρης κλίνας ἐπὶ τῶν ὤμων του· ἠθέλησε τότε νὰ καθίσῃ πλησίον της ἐπὶ τοῦ βάθρου μέχρις οὗ παρέλθῃ ἡ φοδρότης τῆς συγκινήσεως, πλὴν ἡ Μαρία, ἀποσπασθεῖσα αἵρνης τῶν ἀγκάλων του·

— Ὅχι, λέγει, ἐνταῦθα δὲν πρέπει ἐπὶ πολὺ νὰ μείνωμεν, καθότι ἡ μήτηρ μου δύναται νὰ μᾶς καταλάβῃ, καὶ τὰ σχέδιά μας ὅλα ἀνατρέπονται. Ἐξῆλθον τοῦ ἄντρου ἐν ἀγνοίᾳ αὐτῆς, τὴν ἀφῆκα κοιμωμένην, καὶ τὸν ὑπηρετὴν ἐκείνον ὅστις σ' ἔφεραν εἰς τὸ αὐτολόν μας ἐπεφόρτισα νὰ τῇ ἐγχειρίσῃ τὴν ἐπιστολήν μου, δι' ἣς τῇ ἐκθέτω τὸν σκοπόν μου χωρὶς παντάπασιν νὰ παρενείρω τὴν ιδεάν τοῦ θανάτου. Πιθανὸν νὰ μὴ διεγείρωσιν οἱ λόγοι μου τὰς ὑπονοίας της, ἀλλ' εἰς ἐναντίαν περίστασιν, πιθανὸν ὡσαύτως εἰς τῆς θλίψεως

καὶ τῆς ἀνησυχίας τὴν παραφορὰν νὰ ἐξέλθῃ τοῦ ἄντρου πρὸς ἀναζήτησίν μου. Ἐντεῦθεν λοιπὸν πρέπει νὰ μακρυνθῶμεν. Ἐντὸς τοῦ δάσους τούτου, τοῦ χωροῦντος μέχρι σχεδὸν τοῦ φρουρίου, ὑπάρχουσιν ἔρημα καὶ πυκνὰ μέρη, ὅπου δύναμαι νὰ διανυκτερεύσω μέχρι τῆς ὥρας καθ' ἣν πρέπει νὰ εἰσέλθω εἰς τὸ φρούριον. Δὲν ἡμπορῶ νὰ μείνω μόνῃ τὴν νύκτα ὅλην εἰς τὴν ἔρημον· ἔλθε μαζὶ μου. Ἰσως αἱ στιγμαὶ αὗται εἶναι αἱ τελευταῖαι, τὰς ὁποίας θέλομεν ὁμοῦ διέλθει.

Λαβοῦσα δὲ μετὰ ταῦτα τὸν βραχίονά του, ἐπρωχώρησε μετ' αὐτοῦ εἰς τὰ βάθη τοῦ ἄλσους.

Ὁ Γουλιέλμος ἐπανῆλθε κατὰ τὸ σὺνηθες λιάν πρῶτ' εἰς τὸ στρατόπεδον, οὐχὶ πλέον ὑπὸ τοῦ ὑπασπιστοῦ αὐτοῦ ἢ ὑπὸ σωματοφυλάκων συνοδεύμενος, ἀλλὰ μόνος, κατηφὴς καὶ ἀνησυχῶν. Ἀμέσως διὰ μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου προσκαλέσας τὸν Βιλλαρδουῖνον, τῷ ἐκοινοποίησεν ὅτι ἂν μέχρι τῆς μεσημβρίας ὁ Δοξαπατρίς τὸ φρούριον δὲν παραδώσῃ, πρέπει νὰ γενῇ ἔφοδος, καὶ νὰ ληθῶσι τοιαῦτα μέτρα, ὥστε πρὸ τῆς λήξεως τῆς ἡμέρας τὸ φρούριον νὰ πέσῃ εἰς χεῖράς των.

Ἡ αἰρνήδιος καὶ ὀρμητικὴ αὐτῇ ἀπόφασις τοῦ Καμπενίτου τοσοῦτον παράδοξος καὶ ἀνεξήγητος ἐφάνη εἰς τὸν Βιλλαρδουῖνον, ὅσον καὶ ἡ μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης διαγωγή του. Οὐδεμίαν ὁμῶς ἐκπληξιν ἐξέφρασεν, ἀλλ' ἐξελθὼν ἤρξατο τὰ τῆς ἐφόδου νὰ προετοιμάζῃ.

Ἡ ἡμέρα εἶχεν ἤδη ἀρκούντως προχωρήσει, καὶ τῶν σταυροφόρων ὁ στρατὸς παρσκευασμένος ἀνέμενε τὸ σὺνηθμα ὅπως κινήθῃ κατὰ τοῦ φρουρίου. Ὁ Γουλιέλμος περιερχόμενος ἐξωθεν τῆς σκηνῆς του ἐδείκνυν ἀγωνίαν παράδοξον, ποτὲ μὲν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀτενίζων πρὸς τὸ φρούριον, ποτὲ δὲ φέρων αὐτοὺς πρὸς τὸν οὐρανόν, καὶ προσπαθῶν νὰ διαμετρήσῃ τοῦ ἡλίου τὴν ἀπόστασιν ἐκ τοῦ κέντρου τοῦ οὐρανοῦ θύλου.

Τῆς μεσημβρίας ἡ ὥρα ἐπλησίαζε, καὶ τίποτε δὲν ἐφαίνετο προμηνῦον τοῦ Δοξαπατρὶ καὶ τῆς θυγατρὸς του τὴν προσέλευσιν. Ὁ διαλάμπων τοῦ ἡλίου ἀστὴρ ἔφθατε σχεδὸν εἰς τοῦ οὐρανοῦ τὸ κέντρον, αἱ πολεμικαὶ σάλπιγγες ἤρξαντο τῆς ἐφόδου νὰ διδῶσι τὸ σημεῖον, καὶ ὁ στρατὸς ἐκινεῖτο ἤδη, ὅταν παρετήρησεν ὁ Γουλιέλμος στίφος ἀνθρώπων ἐξελθόν τοῦ φρουρίου, καὶ διευθυνόμενον πρὸς τὸ στρατόπεδον τῶν πολιορκητῶν. Εἷς δ' ἀγγελιοφόρος, φέρων σημαίαν λευκὴν εἰς τὴν χεῖρα, προηγεῖτο.

Ἐννόητεν ἀμέσως ὅτι αἱ εὐχαὶ τοῦ ἐπληροῦντο, καὶ περιχάρης σφόδρα, διέταξε τὸν ὑπασπιστὴν του ν' ἀναστειλῇ τὸν στρατόν, καὶ νὰ προβῇ ἔπειτα πρὸς προὔπαντην τῶν προσερχομένων. Μετ' οὗ πολὺ δὲ βλέπει ἐνώπιόν του τὸν Δοξαπατρίν ἐκ τῆς χεὶρὸς κρατούμενον ὑπὸ τῆς θυγατρὸς του, περικυκλούμενον ὑπὸ τῶν ἀνωτέρων αὐτοῦ ἀξιωματικῶν, καὶ τοῦ φρουρίου τὰς κλεῖς προσφέροντα.

Τοῦ Δοξαπατρὶ τὸ πρόσωπον ἦτον σεβαρὸν καὶ μεγαλοπρεπές, ἡ δὲ Μαρία ἐφαίνετο κεκμηκυῖα καὶ κάτωχροῦ, ἡ φυσιογνωμία της, καὶ τοὶ περιχάρης, ἐδείκνυν ὁμῶς ὁποῖον ὑπέστη ἡ νεάνις ἀγῶνα μέχρις οὗ νικῆσθαι τοῦ πατρὸς της τὴν ἐπιμονήν. Ἄμα δὲ παρέλαβε τὰς κλεῖς ὁ Καμπενίτης, καὶ ἐπαινῶν τοῦ Δοξαπατρὶ τὸν ἡρώϊσμόν, ὑπεσχέθη νὰ σεβασθῇ τὰ προνόμιά του, ἡ Μαρία ἔπεσεν ἀναίσθητος ἐπὶ τοῦ ἐδάφους.

Ὁ Ἡγεμὼν ἐτήρησε τὴν ὑπόσχασίν του, καὶ ὁ Δοξαπατρίς ἔμεινε ἀρχὼν τῶν μερῶν ὅσα καὶ πρότερον διέκινετο ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του, ὑποτέλῃς μόνον γενόμενος τῶν σταυροφόρων.

Μετά τὴν ἄλωσιν τοῦ φρουρίου τῆς Ἀρχαδίας καὶ τοῦ Δοξαπατρὶ τὴν ὑποταγὴν, ὁ Γουλιέλμος ἐδύνατο ν' ἀσχοληθῇ εἰς τὴν σύστασιν τῆς ἡγεμονίας του, καὶ ἤδη ἐσκέπτετο τίνι τρόπῳ νὰ διανεμῇ τὰς κατακτηθείσας γαίας εἰς τοὺς περὶ αὐτὸν, καὶ νὰ προσδιωρίσῃ τὰ πρὸς τὸν ἡγεμόνα χρεὴ τούτων. Ἡ νέα ἐλληνὶς ἤτις τοσαύτην εἶχε δεῖξει πρὸς αὐτὸν ἀφοσίωσιν, τὸν ἠσχόλει ἐπίσης, καὶ ἐπεθύμει ν' ἀνταμείψῃ τὴν ἀφοσίωσιν αὐτῆς διὰ πράξεως ἀνταξίου τοῦ ἡρώισμου τῆς. Μὴ φανταζόμενος παντάπασιν ὅτι ἐδύνατο νὰ ἐπιστρέψῃ πλέον εἰς τὴν πατρίδα του, δὲν ἐθεώρει τὸν μετὰ τῆς Μαρίας γάμον του ὡς ἀδύνατον. Ἡ Μαρία ἀνῆκεν εἰς μιὰν τῶν τότε ἐπισημοτέρων τῆς Πελοποννήσου οἰκογενειῶν, καὶ ὁ πατὴρ αὐτῆς ἦτον μετὰ τὸν Σγοῦρον ὁ ἰσχυρότερος κατὰ τὴν Χερσόνησον. Ἐκτὸς λοιπὸν τοῦ ὅτι συνοικέσιον τοιούτου δὲν ἤθελεν εἶσθαι μεγάλως δυσανάλογον, ἐδύνατο προσέτι καὶ νὰ συντείνῃ τὰ μέγιστα εἰς τὴν ὀριστικὴν τῆς δυναστείας του ἀποκατάστασιν· ἐν μόνον πρόσκομμα ἀντέκειτο εἰς τὸ σχεδίῳ του τὴν πραγματοποιήσιν· τῆς θρησκείας ἡ διαφορά· ἀλλὰ τὸ πρόσκομμα τοῦτο ἤλπιζε νὰ ἄρῃ εὐκόλως, δι' ἀδείας τοῦ Πάπα, εἰς ὃν ἤθελε παραστήσει τὰ καλὰ ἄτινα ἐκ τοιούτου συναικεσίῳ εἰς τὴν ἐν Πελοποννήσῳ δυναστείαν τῶν σταυροφόρων, καὶ εἰς τὴν καθολικὴν ἐπομένως θρησκείαν ἤθελεν προκύψει.

Ἐνῷ ὁμοῦ τοιαῦτα διαλογίζεται ὁ Καμπενίτης, τῷ ἀναγγέλλεται ὅτι πλοῖον ἐλλιμενισθὲν εἰς Ἀνδραβίδα ἀπεβίβασε δύο ἐκ τῆς πατρίδος του ἀπεσταλμένους, φέροντας αὐτῷ ἐπιστολὰς σπουδαίας· μετ' ὀλίγον δὲ οἱ ἀπεσταλμένοι φθάσαντες τῷ ἐνεχείρισαν τὰς ἐπιστολάς.

Τῶν ἐπιστολῶν τούτων τὸ περιεχόμενον ἀνέτρεπεν ἐκ θεμελίων τὰ σχέδιά του. Τῷ ἀνηγγέλλετο ὅτι Λουδοβίκος, ὁ πρεσβύτερος αὐτοῦ ἀδελφός, ἄγαμος ἔτι, ἀπέθανεν αἰφνης, καὶ ὅτι οἱ ἱππῶται καὶ οἱ λαοὶ τοῦ τόπου τὸν παρεκάλουν μετὰ δακρύων νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του ταχέως, καὶ ν' ἀναλάβῃ τοῦ ἀδελφοῦ του τὴν ἡγεμονίαν, καθότι εἰς αὐτὸν μόνον ἄπαντες ἀπέβλεπον. Τὰς παρακλήσεις ταύτας συνώδευον καὶ ἄλλαι ἰσχυρώτεραι καὶ σοβαρότεραι, ἡ τοῦ Βασιλέως τῆς Γαλλίας, ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ ὁποίου ἡ πατρίς τοῦ Γουλιέλμου διετέλει, καὶ ἡ τῆς ἰδίας αὐτοῦ μητρὸς, τῆς ὁποίας τὴν θέλησιν καὶ τὰς εὐχὰς περὶ πολλοῦ ἐποίειτο πάντοτε.

Μ' ἔλπην ὅσῃν ἡρθάνθη λύπην διὰ τε τὸν θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ του καὶ διὰ τὴν δυσχερὴ θέσιν εἰς ἣν εὐρίσκειτο ἕνεκα τῆς περιστάσεως ταύτης, τίποτε δὲν διεκίνησεν ἐκ τῶν ἐπιστολῶν του, ἀλλὰ φρουρὰν ἀφείλεν ἐν τῷ φρουρίῳ, ἀνῆλθεν εἰς Ἀνδραβίδα μετὰ τοῦ λοιποῦ στρατοῦ, παραλαβὼν καὶ τὸν Δοξαπατρίν μετὰ τῆς οἰκογενείας του, ὅπως τὸν παρουσιάσῃ εἰς τοὺς πρωτίστους τῶν σταυροφόρων ὡς ἄρχοντα ὑποτελῆ τῆς Ἀρχαδίας, καὶ τὸν ἐφοδιάσῃ μὲ τ' ἀνήκοντα διπλώματα.

Ἄμα δ' ἔφθασεν ἐκεῖ, καλῶς παρ' αὐτῷ τὸν τε Γοδοφρείδον Βιλλαρδουίνον καὶ τοὺς πρωτίστους τοῦ στρατοῦ, τοὺς εἶπε·

— «Μεγιστάνες, σύντροφοι καὶ ἀδελφοί! Ἐπικαλοῦμαι τὸν θεὸν ὡς μάρτυρα τῆς θλίψεως ἧτις κατὰ τῆς καρδίας μου ἕνεκα τοῦ αἰῶρου θανάτου τοῦ φιλάτου μου ἀδελφοῦ καὶ Κυρίου. Τὸ ἀπευκατῶν τοῦτο συμβάν ἔτι μᾶλλον αὐξάνει τὴν θλίψιν μου καὶ δι' ἄλλον λόγον· διότι καταστρέφει ἐκ θεμελίων τοὺς σκοποὺς, τὰ σχέδια καὶ τὰς προσδοκίας μου, εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν ἀπελάμβανον τιμὴν καὶ δόξαν εἰς τὴν Πελοπόννησον διὰ τῶν κατακτησέων μου, εἰς τὸ τέρμα τῶν ὁποίων ἐπληρίαζον· ἀλλ' ἐκ τῆς παιδικῆς μου ἔτι ἡλικίας συνῆ-

θίσας νὰ ὑπακούω εἰς τῶν γερόντων καὶ τῶν ἐμβριθῶν ἀνδρῶν τὰς συμβουλὰς, νὰ ὑποτάσσωμαι δὲ γενναίῳ ψυχῶς εἰς τὴν τύχην, καὶ εἰς τὰς δυσάρεστους αὐτῆς περιπετείας, σὰς συνήθροισα σήμερον διὰ νὰ σὰς παρακαλέσω νὰ μοὶ ἐκφρασθῇτε τί φρονεῖτε δι' ἐμὲ καὶ δι' ὑμᾶς εἰς τοιαύτην περίστασιν ἐντιμον καὶ πρέπον.»

Συσκέψεως γενομένης, ἀπεφασίσθη νὰ δοθῇ ἡ ἀκόλουθος γνώμη εἰς τὸν Καμπενίτην: Ἄν ἡ ἐκ τῆς Πελοποννήσου προσωρινὴ αὐτοῦ ἀπουσία ἕνεκα τοῦ θανάτου τοῦ ἀδελφοῦ του νομισθῇ ἀναγκαία, νὰ διαταχθῇ ὁ Βιλλαρδουίνος, βοηθούμενος ὑπὸ δύο ἀρχιεπισκόπων (*), δύο μεγάλων Τιμαριωτῶν, ἡ Φλαμπουριάνων, ὡς κοινῶς ἐκαλοῦντο τότε, καὶ πέντε ἄλλων ἀρχηγῶν, νὰ διανεμῇ τὰς κατακτηθείσας γαίας, καὶ νὰ παραχωρήσῃ τὴν ἀνήκουσαν μερίδα εἰς ἕκαστον, ἀναλόγως τῆς στάσεώς του καὶ τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων ὧν ἦτον ἀρχηγός.

Τὴν γνώμην ταύτην δὲν ἐδίστασεν ὁ Γουλιέλμος νὰ παραδεχθῇ. Ἀμέσως δὲ οἱ δέκα μεγιστάνες συνελθόντες, κατέγραψαν τοὺς ἀρχηγούς καὶ τοὺς στρατιώτας ὧν, καὶ ποιήσαντες τὴν διαίρεσιν τῶν γαιῶν, προσδιώρισαν τὰς μερίδας, καὶ ὑπέβαλον τῶν ἐργασίων τῶν τὸ ἀποτελέσμα εἰς τὸν Καμπενίτην.

Ἡ διανομὴ ἐγένετο μ' ἀμεροληψίαν καὶ δικαιοσύνην· ἀλλ' ἐξεπλάγησαν ἅπαντες διὰ τὴν ἀφιλοκέρδειαν τοῦ Βιλλαρδουίνου, ὅστις στρατάρχης ὢν καὶ πρῶτος σύμβουλος τοῦ ἡγεμόνος, τίποτε δι' ἑαυτὸν δὲν προσδιώρισεν· ἡ ἀφιλοκέρδεια ὁμοῦ αὐτῇ δὲν ἦτον εἰλικρινής, ἀλλ' ὑπέκρυπτε σκοποὺς καὶ σχέδια μεγάλα, ὡς θέλομεν ἰδεῖ περαιτέρω.

Πλήρης θαυμασμοῦ διὰ τὴν κατ' ἐπιφάνειαν γενναϊότητα ταύτην τοῦ Βιλλαρδουίνου, ὁ Γουλιέλμος τῷ λέγει·

— «Ἡ διαγωγὴ σου, Βιλλαρδουίνε, καθίσταται πάντοτε ἐπαίνου ἄξια. Σὺ ὅστις συνέτεινας εἰς τὴν Σταυροφορικὴν κατάκτησιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ τὸν θρόνον τοῦ Βασιλέως τῆς Θεσσαλονίκης κατέστησας ἐδραῖον, ἀπεφάσεις νὰ παραιτήσῃς τοὺς καρπούς τῶν ἀγώνων σου ἐκείνων καὶ τὰς γαίας αἵτινες πρὸς ἀμοιβὴν σοὶ παρεχωρήθησαν, διὰ νὰ ἔλθῃς παρ' ἐμοῦ, καὶ ἤδη ἄρ' οὐ εἰς σὲ κατὰ μέγα μέρος ὀφείλω τὰς νίκας καὶ τὰς κατακτήσεις μου, ἀρνεῖσθαι ὅ,τι δικαίως σοὶ ἀνήκει! Ἀλλ' ἂν σπανία εἶναι ἡ τοιαύτη ἀρετὴ, θέλω θεωρηθῇ ἀγνώμων ἐγὼ, καὶ θέλω ἐπισύρει τῶν ἀνθρώπων τὴν μομφήν, ἂν δὲν σ' ἀνταμείψω ἀξίως τῶν πράξεων καὶ τῶν προτερημάτων σου· σοὶ διδω λοιπὸν εἰς πλήρη ἰδιοκτησίαν τὴν Καλαμάταν καὶ τὴν Ἀρχαδίαν, καὶ σοὶ συνιστῶ ἰδίως τὸν Δοξαπατρίν, τὸν ὁποῖον θέλεις θεωρεῖ ὑποτελῆ ἄρχοντα τῆς ἐπαρχίας ταύτης.»

Ἐγχειρίσας δ' αὐτῷ ἓν χρυσοῦν δακτύλιον ὡς σύμβολον τῆς ἐπὶ τῶν δύο ἐπαρχιῶν κυριότητός του, τῷ προσέθηκεν·

— «Ἦδη εἶσαι ὑποτελὴς ἐμοῦ. Κατέχων γαίας ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν μου, μ' ὀφείλεις καθ' ὅλα πίστιν καὶ ὑπακοήν. Σοὶ ἐμπιστεύομαι ἅρα ὅλας μου τὰς ὑποθέσεις, καὶ ἀπερχομαι μετ' ὀλίγον εἰς Γαλλίαν. Σὲ παρακαλῶ καὶ σὲ διατάττω μάλιστα ν' ἀναδεχθῇς ἀπάντων τῶν παρ' ἐμοῦ κατακτηθέντων μερῶν τῆς Πελοποννήσου τὴν διοίκησιν. Θέλεις ἐν ἀπουσίᾳ μου ἐξασκεῖ ἐπ' αὐτῶν ὡς ἄλλος ἐγὼ τὴν κυριαρχίαν.

(*) Οἱ ἐπίσκοποι περὶ ὧν γίνεται μνεία ἦσαν τῆς καθολικῆς θρησκείας. Φαίνεται ὅτι ὁ Πάπας κατὰ τὸ ἐπικρατοῦν τότε σύστημα ἐπέμπε τοιούτους εἰς τὰς ἐπαρχίας τῆς Πελοποννήσου ἀμέσως μετὰ τὴν εἰς Ἀχαΐαν ἀπόβασιν τῶν σταυροφόρων.

Ἄν δ' ἐντὸς ἐνὸς ἔτους ἀπὸ τῆς σήμερον ἐπιστρέψω ἢ πέμψω ἄλλον τινὰ ἐκ τῶν συγγενῶν μου ἀντ' ἐμοῦ, θέλεις παραδῶται ἀκριβῶς εἴτε εἰς ἐμέ αὐτὸν εἴτε εἰς τὸν ἀπεσταλμένον μου τὴν ὁποίαν σήμερον σοὶ ἀναθέτω κυριαρχίαν· ἀν' ὅμως τῆς προθεσμίας ταύτης παρελθούσης οὐδεὶς ἐπὶ τούτῳ παρουσιασθῇ ἐκ μέρους μου, διακηρύττω ἐνταῦθα ὅτι θέλω καὶ ἐπιθυμῶ νὰ μείνης οὐ ἡγεμὼν τῆς Πελοποννήσου, ἔχων τὸ δικαίωμα τοῦ νὰ μεταβιβάσῃς τὴν ἡγεμονίαν ταύτην εἰς ὅντινα θελήσῃς ἐκ τῶν συγγενῶν σου.»

Συντάξας ἔπειτα ἐνώπιον πάντων τὴν ἔγγραφον διατάγην δι' ἧς ἡ τοιαύτη ἐξουσία καὶ μετὰ παρέλευσιν ἐνὸς ἔτους ἡ κυριαρχία τῆς Πελοποννήσου μεταβιβάζετο εἰς τὸν Βιλλαρδουίνον, τὴν ἐνεχείρισεν εἰς αὐτὸν ἀφ' οὗ καὶ οἱ παρεστῶτες ἅπαντες τὴν προσυπέγραψαν.

Τί δ' ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἐμβριθῶν τούτων ἀσχολιῶν τοῦ ἐσχέπετο καὶ περὶ τῆς θυγατρὸς τοῦ Δοξαπατρί; Ἡ δυστυχὴς νεάνις, ὡς σκιά μόλις παρίστατο ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν εἰς τὴν μνήμην του, σκιά οὐδὲλως διαταράττουσα τὸ συνειδὸς του, οὐδὲ τὴν καρδίαν του συγκινοῦσα πλέον. Ἄν πρὸ τῆς ἀλώσεως τοῦ φρουρίου τῆς Ἀρκαδίας, πρὸ τῆς νυκτὸς ἐκείνης καθ' ἣν μόνος εἰς τὰ δάση περιήρχετο μετὰ τῆς Μαρίας, ἐφθάνεν ἡ εἰδήσις τοῦ θανάτου τοῦ ἀδελφοῦ του, ἤθελεν ἀρνηθῇ ἴσως τὴν πρόσκλησιν τῶν ὑπὸ τῆς κατὰ τὴν ἐλπίδα ἑλπίδος ἡγεμονίας, καὶ ἡ νέα Ἑλληνὶς ἤθελεν ἴσως φανῇ ἰσχυρωτέρα τῶν καθηκόντων ἅτινα τὸν ἐκάλουν εἰς τὴν γῆν τῆς γεννησεώς του. Ἀλλ' ἤδη παρήλθε πλέον ἡ παραφορά ἡ τὰ ἐπιπόλαια καὶ ἐφήμερα πάθη συνοδεύουσα. Ἄν ἐπὶ τῆς ἀκμῆς τοῦ πρὸς τὴν Μαρίαν ἔρωτός του εἶχεν ἀποφασίσαι τὴν ἐξολόθρευσιν τοῦ πατρὸς τῆς εἰς τῶν καθηκόντων του τὴν φωνὴν ὑπῆκων, καὶ διακινδυνεύων οὕτω τὴν εὐνυσίαν τῆς ἑλληνίδος, τί ἤθελε πράξει ἤδη ὅτε ἦτον καὶ νοῦν καὶ καρδίαν ἡσυχος; Ἀλλως τε κατὰ τὰ ἴδια αὐτοῦ κρίνων αἰσθήματα δὲν ἐφαντάζετο τὴν σφοδρότητα τοῦ πάθους τῆς νεάνιδος· ὀλίγοι μόνον, ἐσυλλογίζετο, ἐγνωρίζον τὰς μετ' αὐτῆς σχέσεις του, καὶ ἡ ὑπόληψις τῆς ἐπομένως δὲν ἦτον παντελῶς ἐκτεθειμένη. Τὸ δὲ συνειδὸς αὐτοῦ ἐπανεπαύετο εἰς ὅτι ἐπραξεν ὑπὲρ τοῦ Δοξαπατρί, καὶ εἰς τὴν ὁποίαν εἶχε διάθεσιν τοῦ νὰ καθιερώσῃ τῆς Μαρίας τὸν ἔρωτα διὰ τοῦ γάμου, ἀν' συμβάντα ἀπροσδόκητα δὲν ἤρχοντο νὰ ματαιώσωσι τοὺς σκοποὺς του.

Ἀλλ' ἡ Μαρία τοσοῦτον ἀπαθὺς δὲν ἔκρινε τὸ πρᾶγμα. Ἡ εἰδήσις τῆς ἐκ τῆς Πελοποννήσου ἀπελεύσεως τοῦ Γουλιέλμου σφοδρῶς τὴν διετάραξε. Πλὴν κατὰ πρῶτον δὲν ἔδωκεν ἐντελὴ πίστιν εἰς αὐτὴν, οὐδ' ἐδύνατο νὰ φαντασθῇ ὅτι ὑπῆρχεν ὑποχρέωσις ἀνωτέρα τῆς πρὸς αὐτὴν ὑποχρέωσις τοῦ Καμπενίτου ἢ ταλαίπωρος! ἐφαντάζετο τὸν Γουλιέλμον πάντοτε ὡς τὸν ἐβλεπεν εἰς τὰ δάση καὶ εἰς τὸ ἄντρον τῆς πατρίδος τῆς, καὶ φρονόουσα ὅτι ἀν μίαν μόνην ζητήσῃ ἡδύνατο νὰ τὸν ἴδῃ, ὅ ἔρωτος τοῦ ἤθελεν ὑπερισχύσει· πάντοτε αἰσθήματος, καὶ τὸν περιέμενε καθ' ἑκάστην, οὐδὲλως ὑποπεύουσα ὅτι ἤθελεν ἀπέλθῃ χωρὶς τοῦλάχιστον νὰ τὴν ἀποχαιρετήσῃ. Ὅπόταν δ' ἐπὶ τέλους ἐγνώρισε τὴν ἀπάτην τῆς, ὅταν πανταχόθεν ἤκουσε τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Καμπενίτου, καὶ οὐδεμίαν περὶ τούτου τῇ ἔμεινεν ἀμφιβολία, ἐρρίφθη εἰς ἀπελπισίαν καὶ εἰς παραφοράν· ἔξω δὲ φρενῶν μίαν πρωίαν ἐξῆλθε τοῦ καταλύματός της πρὶν εἶτι ἡ Ἥως φωτίσῃ τὰς ἀκρωρίας.

Τὴν πρωίαν ἐκείνην περὶ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, ὁ Γουλιέλμος συνοδευόμενος, ὑπὸ πολλῶν τῶν πρωτῶν τοῦ στραστων τοῦ του καὶ τῶν προὔχοντων τῆς Πελο-

ποννήσου, μεθ' ὧν καὶ ὁ Δοξαπατρίς, ἐβάδιζε πρὸς τὴν παραλίαν, ὅπου τὸν περιέμενε λέμβος κομφοτάτη διὰ νὰ τὸν φέρῃ εἰς τὴν Γαλιάν, ἐφ' ἧς ἐμελλε ν' ἀπέλθῃ. Πλησιάζας εἰς τὸ μέρος ὅπου ἦν ἡ λέμβος ἐλλιμενισμένη, βλέπει ἐκατὸν περίπου βήματα πρὸς ἀριστερὰ πτώμα ἀνθρώπου ὑπὸ ἀλίῶν περικυκλούμενον, καὶ φαινόμενον ὡς νὰ ἐρρίφθη ἀπὸ τὰ κύματα εἰς τὴν ἄμμον ἐν καιρῷ νυκτός. Ἐδραμε πρὸς τὸ πτώμα μετὰ τῆς συνοδίας του· ἀλλὰ μόλις πλησιάζας, εἶδε τὸ ἄψυχον πρόσωπον τῆς δυστυχούς Μαρίας, καὶ ἤκουσε τοὺς ὀδυρμούς τοῦ πατρὸς τῆς. Καλύψας τότε τοὺς ὀφθαλμούς του μετὰ τὰς δύο χεῖρας, ἐπαλινδρόμησε καὶ ἐπέβη σπείδων τῆς λέμβου, χωρὶς οὐδένα τῶν περιεστῶτων ν' ἀποχαιρετήσῃ.

Μετ' οὐ πολὺ ἡ Γαλέα παραλαβοῦσα αὐτὸν, ἤγειρε τὴν ἄγκυραν, ἀνεπέτασε τὰ ἱστία, καὶ ἀφανὴς ἐγένετο.

I. Δ.

ΔΙΑΦΟΡΑ.

— Ἐταιρία τις τοῦ Βερολίνου ἐπρότεινεν εἰς τὰς διευθύνσεις τῶν σιδηρῶν ὁδῶν τῆς Γερμανίας τὴν ἀκόλουθον ἐπιχείρησιν. Ἀναδέχεται νὰ χορηγῇ καὶ διατηρῇ εἰς καλὴν κατάστασιν ἀνεξέδως τὰ μεταξωτὰ παραπετάσματα τῶν παραθύρων ὧλων τῶν ἀμαξῶν· οἱ διατρέχουσι τὰς σιδηρὰς ὁδοὺς ὧλων τῶν Γερμανικῶν ἐπιχειρημάτων κατὰ πᾶσαν διευθύνσιν. Ὡς μόνον δὲ δικαίωμα ἐπιφυλλάττεται νὰ ἀλλάξῃ ἀκωλύτως τὰ παραπετάσματα ταῦτα ὅσον συνεχῶς θέλει καὶ νὰ ἔχῃ τὸ προνόμιον τῆς ἀμισθοῦ χορηγίας ταύτης, ἐξαιρετικὸν ἐπὶ πενήντην ἔτη.

Τὸ συνάλλαγμα τοῦτο θέλει φανῇ παράδοξον ἀναμφιδόλως ἐκ πρώτης ὀψεως, καὶ τὸ ἀπαιτούμενον ὑπὸ τῆς ἐταιρίας πλεονέκτημα θέλει κριθῇ ἐπιβάρυνσις νέα. Ἀλλὰ δὲν ἔχει οὕτω, διότι ἐπὶ τῶν παραπετασμάτων αὐτῶν ἡ ἐταιρία θέλει τυπώνει ἀγγελίας, ὥστε τὸ νέον τοῦτο εἶδος τῆς ἐφημερίδος ἀποβαίνει ἀναγκαιῶς τὸ δημοτικώτατον πάντων ἐν Γερμανίᾳ, θέλει ἀποφέρει εἰς αὐτὴν ἐκ τῶν καταχωρήσεων κέρδος ἀσυγκρίτως ἀνώτερον τῆς δαπάνης τῆς, διὰ τὴν ἀμισθον προμήθειαν τοῦ ὑφάσματος.

— Κατὰ διαταγὴν τῶν Ἀγγλικῶν βουλῶν ἐδημοσιεύθη ἐσχάτως κατάλογος τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ (χωρὶς τῆς Σκωτίας καὶ τῆς Ἰρλανδίας) ὑπαρχόντων παραφρόνων καὶ ἐνεῶν. Κατὰ τὴν πρώτην Ἰανουαρίου 1847 ὑπῆρχον παράφρονες μὲν 10,429, ἐνεοὶ δὲ 18,665.

— Ἐν Ἑρετρίᾳ, ὅπου συνοικιοῦνται ὡς γνωστὸν, οἱ Ψαριανοί, ἀνεκαλύφθη ἀρχαῖον Μωσαϊκὸν πολλῆς ἀξίας. Ὁ Κ. Ἀνδρέας Ν. Κοτσιᾶς ἀνασκάπτων εἰς τὸ πεδὸν του, διὰ νὰ σχηματίσῃ κλίνθους, εὗρεν ἐπὶ δὸν τετράγωνον, καὶ εἰς τὸ κέντρον τοῦ τετραγ. αὐτοῦ ἐσχηματισμένον τὸν Διόνυσον καθήμενον ἐπὶ μιᾶς παρδάλεως. Τὸ Μωσαϊκὸν τοῦτο ἀρίστης κατασκευῆς δὲν ὑπέστη οὐδεμίαν φθοράν. Ἐλπίζομεν εἶναι ἴσως, νὰ εὑρεθῶσι διὰ τῶν γινομένων περὶ αὐτοῦ μερικῶν ἀνασκαφῶν καὶ ἄλλαι ἀρχαιοτάτες.